Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: “РОЗВИТОК ОБЛІКОВО_АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ”

Виконала: студентка групи ОО(з) – 41 спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Олійник Діани Володимирівни Керівник:
к.е.н., доц. Благун С.І.
Рецензент**:** к.е.н, доц. Судук Н.В.

Івано-Франківськ – 2025 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет *Економічний*
Кафедра *Обліку і оподаткування*
Освітній рівень *“бакалавр”*
Спеціальність *071 “Облік і оподаткування”*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
Баланюк І.Ф.
“7”листопада 2024 р.

З А В Д А Н Н Я
на дипломну роботу студентки

Олійник Діани Володимирівни

1. Тема роботи: “Розвиток обліково-аналітичного забезпечення підприємства у процесі впровадження фінансового контролінгу”, керівник роботи: доцент кафедри міжнародних економічних відносин Благун С. І.

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

- сутність, функції та завдання обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб’єктів господарювання;
- методи, інструменти та форми фінансового контролінгу;
- аналіз систем показників, які використовуються при впровадженні фінансового контролінгу на підприємстві;
- аналіз фінансово-економічний стану підприємства;
- особливості організації та проведення аудиту;

- удосконалення методичних підходів з організації обліково-аналітичного забезпечення фінансового контролінгу на підприємстві;
- сформувати пропозиції з удосконалення систем фінансового контролінгу діяльності та фінансово-економічного стану підприємства.

3. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	17.02.2025 р.	Виконано
2	РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»	18.03.2025 р.	Виконано
3	РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	21.04.2025 р.	Виконано

Студент Діана ОЛІЙНИК

Керівник роботи Семен БЛАГУН

Прикарпатський національний університет імені Василі Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу

студентки *четвертого* курсу групи *ОО(з)-41*

Олійник Діани Володимирівни

на тему:

“ Розвиток обліково-аналітичного забезпечення підприємства у процесі впровадження фінансового контролінгу ”

Фінансовий контролінг виступає важливим інструментом як для стратегічного, так і для оперативного управління, відіграючи ключову роль у процесі прийняття раціональних управлінських рішень. Його ефективне впровадження забезпечує основу для формування та реалізації результативних управлінських стратегій, а також для постійного контролю за їх виконанням. Завдяки системі фінансового контролінгу підприємство отримує змогу своєчасно ідентифікувати як перспективи зростання, так і можливі загрози, що можуть вплинути на досягнення головної мети діяльності — збільшення прибутковості в умовах жорсткої конкуренції та нестабільного економічного середовища.

Тому зростає інтерес як практиків, так і науковців до комплексного вивчення фінансового контролінгу як невід’ємного елементу сучасної системи управління підприємством. Розгляд контролінгу не лише як функціонального інструменту, а як системної складової управлінської інфраструктури дозволяє виявити його потенціал у забезпеченні фінансової стабільності, підвищенні ефективності діяльності та досягненні стратегічних цілей бізнесу.

В роботі розкрито сутність, функції та завдання обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб’єктів господарювання, визначено методи,

інструменти та форми фінансового контролінгу, проведено аналіз систем показників, які використовуються при впровадженні фінансового контролінгу на підприємстві, аналіз фінансово-економічного стану підприємства, визначено особливості організації та проведення аудиту, удосконалено методичні підходи з організації обліково-аналітичного забезпечення фінансового контролінгу на підприємстві, сформовано пропозиції з удосконалення систем фінансового контролінгу діяльності та фінансово-економічного стану підприємства.

Мета роботи досягнута, поставлені авторкою завдання були вирішені в повному обсязі.

Кваліфікаційна робота Олійник Діани Володимирівни на тему “Розвиток обліково-аналітичного забезпечення підприємства у процесі впровадження фінансового контролінгу” є завершеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам, що визначені до такого виду робіт, допускається до захисту, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника Семен БЛАГУН

25 травня 2025 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
студентки групи ОО (з) - 41
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Олійник Діани Володимирівни
тему:
«Розвиток обліково-аналітичного забезпечення підприємства у процесі впровадження фінансового контролінгу»

Актуальність теми. Однією з головних причин порушення стабільності у діяльності підприємств, що часто веде до їх банкрутства, є неефективні управлінські рішення, обмежене впровадження сучасних управлінських інструментів, а також використання застарілих методичних засад. Як свідчить аналітична практика, джерелом таких негативних тенденцій виступає відсутність належним чином організованої системи контролінгу, яка б забезпечувала ефективне управління економічними процесами на підприємстві.

Фінансовий контролінг виконує важливу роль як механізм як стратегічного, так і оперативного управління, слугуючи базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Його правильна побудова дозволяє сформувати, впроваджувати та контролювати ефективні управлінські стратегії. Застосування системи фінансового контролінгу дає змогу своєчасно ідентифікувати як нові можливості, так і потенційні ризики, що можуть вплинути на досягнення ключової цілі підприємства – збільшення прибутку в умовах конкурентного ринку.

Самостійні розробки і пропозиції автора: розкрито сутність, функції та завдання обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів господарювання, визначено методи, інструменти та форми фінансового контролінгу, проведено аналіз систем показників, які використовуються при впровадженні фінансового контролінгу на підприємстві, аналіз фінансово-економічного стану підприємства, особливості організації та проведення аудиту, удосконалено методичні підходи з організації обліково-аналітичного забезпечення фінансового контролінгу на підприємстві, сформовано пропозиції з удосконалення систем фінансового контролінгу діяльності та фінансово-економічного стану підприємства.

Практичне значення роботи: полягає у систематизації та критичному аналізі наукових і науково-методичних джерел щодо обліково-аналітичного забезпечення підприємства. Це виступило підґрунтям для вивчення специфіки реалізації фінансового контролінгу та дозволило сформулювати методичні рекомендації щодо підвищення його ефективності.

Загальний висновок. Кваліфікаційна робота Олійник Діани Володимирівни на тему "Розвиток обліково-аналітичного забезпечення підприємства у процесі впровадження фінансового контролінгу" є завершеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам, що визначені до такого виду робіт, допускається до захисту, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент:

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економічної кібернетики Наталія СУДУК

«26» травня 2025 р

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ.....6

1.1 Сутність та зміст обліково-аналітичного забезпечення підприємства в контексті запровадження фінансового контролінгу 6

1.2. Методи та інструменти фінансового контролінгу..... 13

1.3 Моделі системи показників фінансового контролінгу 19

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» 29

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» 29

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану підприємства 35

2.3 Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві 52

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ 61

3.1. Розробка теоретичних положень з організації системи фінансового контролінгу на підприємстві 61

3.2 Удосконалення методичного підходу до формування системи показників діагностики фінансового стану підприємства в контексті запровадження фінансового контролінгу 64

ВИСНОВОК 72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 75

ДОДАТКИ 81

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі трансформації економіки пріоритетним завданням для керівництва підприємств виступає досягнення високої ефективності їх функціонування. Одним із найважливіших чинників, що призводять до дестабілізації господарської діяльності та, як наслідок, до банкрутства суб'єктів господарювання, є недостатньо компетентні управлінські дії, обмежене використання сучасних технологій управління, а також застарілі методичні підходи. Центральною причиною таких деструктивних явищ, як показує аналітична практика, є відсутність ефективно функціонуючої системи контролінгу, яка забезпечувала б раціональне управління економічними процесами на підприємстві..

Фінансовий контролінг, як інструмент стратегічного й оперативного управління, посідає ключове місце у формуванні обґрунтованих управлінських рішень. Його належна організація створює підґрунтя для формування, реалізації та моніторингу ефективних управлінських стратегій. Зокрема, впровадження системи фінансового контролінгу сприяє виявленню потенційних можливостей і загроз у досягненні основної мети функціонування підприємства – максимізації прибутку в умовах конкурентного ринкового середовища.

У цьому контексті зростає інтерес наукової спільноти до системного дослідження фінансового контролінгу як складової інфраструктури управління підприємством. Особливу увагу приділяють аналізу методологічних підходів до його впровадження, а також практичним аспектам адаптації до умов вітчизняної економіки. У працях таких українських дослідників, як О.О. Терещенко, В.М. Шипіло та Н.А. Островська, ґрунтовно розглянуто концептуальні положення організації контролінгової діяльності в системі управління підприємством. Водночас, вагомий внесок у розробку теоретичних засад контролінгу належить закордонним ученим – зокрема, роботам Р. Манна, Д. Хана та Е. Майєра, які акцентують увагу на

стратегічному характері контролінгу як інтеграційного елемента управлінської системи.

У зв'язку з цим актуальним стає питання удосконалення обліковоаналітичного забезпечення фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах. Зокрема, об'єктом дослідження цієї роботи є ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ», на прикладі якого пропонується розробити підходи до оптимізації контролінгової системи, враховуючи специфіку його виробничої та фінансової діяльності. Удосконалення даної системи дозволить підвищити якість управлінських рішень, забезпечити прозорість фінансових потоків та ефективне управління ресурсами підприємства.

Метою даної роботи є удосконалення обліково–аналітичного забезпечення системи фінансового контролінгу на ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ».

За для досягнення поставленої мети, були визначені наступні **завдання**:

- розкрити сутність, функції та завдання обліково-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів господарювання;
- визначити методи, інструменти та форми фінансового контролінгу;
- провести аналіз систем показників, які використовуються при впровадженні фінансового контролінгу на підприємстві;
- провести аналіз фінансово-економічний стану підприємства;
- визначити особливості організації та проведення аудиту;
- удосконалити методичні підходи з організації обліково-аналітичного забезпечення фінансового контролінгу на підприємстві;
- сформувати пропозиції з удосконалення систем фінансового контролінгу діяльності та фінансово-економічного стану підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування обліково-аналітичного забезпечення організації системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Предметом дослідження є організація та функціонування обліковоаналітичноо забезпечення фінансового контролінгу з ціллю

підвищення економічної ефективності діяльності та фінансового стану підприємства.

Інформаційною базою даною роботи є праці вітчизняних та зарубіжних вчених в економічній літературі стосовно особливостей формування фінансового контролінгу на підприємстві, періодична література за даною темою, а також нормативно-правова база та фінансова звітність ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» за 2022-2024 роки.

Методологія дослідження. В процесі дослідження були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу – для дослідження наукових підходів до визначення об'єкту та предмету дослідження, індуктивний та дедуктивний метод – для встановлення логічних взаємозв'язків між теоретичними положеннями та практичним відображенням, горизонтальний і вертикальний аналіз – для аналізу динаміки і структури фінансових показників.

Практичне значення отриманих результатів полягає у систематизації та критичному аналізі наукових і науково-методичних джерел щодо обліковоаналітичного забезпечення підприємства. Це виступило підґрунтям для вивчення специфіки реалізації фінансового контролінгу та дозволило сформулювати методичні рекомендації щодо підвищення його ефективності.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел кількістю 63 найменування та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОАНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

1.1 Сутність та зміст обліково-аналітичного забезпечення підприємства в контексті запровадження фінансового контролінгу

У ході трансформації облікової системи в Україні було виявлено низку проблем, серед яких центральною є відсутність цілісного обліковоаналітичного забезпечення як єдиної інтегрованої системи. Сучасна модель бухгалтерського обліку, зосереджена переважно на складанні фінансової та податкової звітності, не забезпечує необхідного рівня інформаційної підтримки для прийняття ефективних управлінських рішень. З огляду на це виникає потреба у поглибленому розумінні сутності обліково-аналітичного процесу, який трактується як цілісна система процедур збору, обробки та трансформації первинної інформації про господарську діяльність з метою підвищення результативності управління підприємством.

Особливу увагу слід приділити якості такої інформації, оскільки саме вона формує основу для об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства, його прибутковості, ресурсного потенціалу та загальної ринкової вартості. Це, своєю чергою, безпосередньо впливає на стратегічний розвиток підприємства та рівень добробуту його зацікавлених сторін [1].

В умовах динамічного економічного середовища, що характеризується технологічними зрушеннями, високою конкуренцією та нестабільністю, виникає необхідність впровадження новітніх інструментів управління. Одним із таких є фінансовий контролінг – комплексна система внутрішнього контролю, яка інтегрує облік, аналіз, планування та контроль у межах єдиної управлінської платформи. Така система, вже апробована в країнах з розвиненою ринковою економікою, демонструє ефективність в адаптації

підприємств до зовнішніх викликів, підвищуючи їхню стійкість у довгостроковій перспективі .

У вітчизняному науковому дискурсі фінансовий контролінг розглядається через призму різноманітних концептуальних підходів. Дослідження у цій галузі проводили такі науковці, як І.В. Басанцов [2], О.М. Гребешкова [3], О.О. Григорів [4], О.В. Мелих [5], Г.О. Партин [7], О.О. Терещенко [9], О.А. Островська [13] та інші, тоді як серед зарубіжних авторів слід відзначити Д. Хана [10], Р. Каплана [11], Д. Нортона [12]. В їхніх працях аналізуються різні трактування поняття «фінансовий контролінг»: від управлінського обліку в європейській інтерпретації до філософії управління підприємством.

Різноманіття поглядів зумовлює наявність декількох підходів до розуміння контролінгу: як інструменту координації управлінських процесів, інформаційної підтримки управлінських рішень, механізму регулювання та самоаналізу господарської діяльності. Еволюційний розвиток теорії контролінгу засвідчив розширення її меж від обліково-інформаційної орієнтації до концепцій, заснованих на створенні доданої вартості та забезпеченні фінансових результатів [14].

У подальших дослідженнях доцільним є поглиблення розгляду економічної сутності фінансового контролінгу з урахуванням наявних концептуальних розбіжностей та методологічних засад, що відкриє нові можливості для його практичної реалізації в системах управління підприємствами України.

Еволюція концепції контролінгу відображає поступовий перехід від акценту на бухгалтерський облік до інтегрованої системи управління, орієнтованої на стратегічний розвиток підприємства. На початкових етапах основна увага приділялася підтримці ліквідності активів, що зумовлювало домінування бухгалтерського обліку. Згодом пріоритетом стало забезпечення прибутковості через облік витрат, планування та досягнення оперативних цілей. Подальший розвиток концепції передбачав перехід до стратегічного

рівня управління, що включає аналіз, планування та управління, а також чітке визначення місії підприємства і способів її реалізації на основі поєднання оперативного та стратегічного контролінгу.

У зазначених підходах до контролінгу виокремлюються кілька ключових аспектів: необхідність якісного інформаційного забезпечення; функція координації між управлінськими підсистемами; підтримка керівництва у досягненні цілей; тісний взаємозв'язок між контролінгом і контролем, де останній підпорядковується першому для виявлення негативних тенденцій у діяльності підприємства [14].

Науковці Г. Піч та Е. Шерм [15] підкреслюють роль контролінгу у координації функціонування підприємства, а Д. Хан [10] акцентує на важливості планування, спираючись на внутрішню облікову інформацію. Аналіз підходів свідчить про перевагу концепцій, орієнтованих на інформацію, облік та самоаналіз, які є фундаментом ефективного контролінгу.

Самоаналіз спрямований на виявлення відхилень і перспектив розвитку підприємства. Для його здійснення необхідна відповідна інформація, яку забезпечує контролер, тоді як менеджер проводить аналіз управлінських дій і надає результати контролеру.

У сучасних умовах власники та інвестори надають перевагу контролінгу, орієнтованому на фінансові результати та створення доданої вартості. Контролінг має забезпечити ефективне функціонування системи управління без додаткового навантаження на виконавців, а також стимулювати працівників до створення доданої вартості через узгодження дій усіх учасників управлінського процесу.

Дослідження вітчизняних науковців, таких як Л. Пустовіт [16], О. Терещенко [9], М. Пушкар [17], висвітлюють досвід адаптації та розвитку системи контролінгу на українських підприємствах. Згідно з Л.О. Лігоненко [18] та О.А. Вержбицьким [19], контролінг є універсальною системою, що об'єднує різні види обліку (бухгалтерський, фінансовий, управлінський, податковий, статистичний) в єдину інформаційну систему.

Таким чином, контролінг виступає як сукупність інструментів і методів, спрямованих на довгостроковий і короткостроковий розвиток підприємства, забезпечення його фінансової стабільності через планування, бюджетування, внутрішній консалтинг, інформаційно-аналітичне забезпечення, своєчасне виявлення відхилень від запланованих показників та нейтралізацію ризиків.

В економічній літературі існують різні підходи до визначення фінансового контролінгу. Деякі дослідники розглядають його як специфічний тип управління, спрямований на виявлення кризових явищ та створення умов для їх запобігання, послаблення або подолання з метою забезпечення життєдіяльності підприємства. Автори [20] наголошують на спрямованості фінансового контролінгу на запобігання ускладненням у ринковій діяльності підприємства та забезпечення його стабільного функціонування.

В умовах нестабільного економічного середовища ефективність ринкової діяльності підприємств значною мірою залежить від наявності інтегрованих фінансових механізмів, серед яких ключову роль відіграє фінансовий контролінг. Його впровадження забезпечує координацію дій управлінської ланки, формування якісної інформаційної бази для прийняття рішень і, водночас, слугує інструментом оцінки ризиків та підтримки санаційних процесів [9].

Фінансовий контролінг, на відміну від фінансового управління, не відповідає безпосередньо за ухвалення рішень, а зосереджується на забезпеченні інструментальної, організаційної та інформаційної підтримки цього процесу. У працях Терещенка О.О. наголошено на пріоритетності ризикменеджменту в структурі фінансового контролінгу, що реалізується через механізми контролю ризиків і сприяє стратегічній стабільності підприємств
[9].

Система фінансового контролінгу, згідно з концепцією Островської О.А., повинна бути превентивною, тобто функціонувати на постійній основі, передбачаючи своєчасне реагування на потенційні загрози [13]. Несвоєчасне

застосування заходів із нейтралізації деструктивних процесів може призвести до загострення кризових явищ як на макро-, так і на мікрорівні. Таким чином, ефективне функціонування контролінгової системи потребує побудови на принципах динамічності, послідовності, безперервного моніторингу та адаптивності до змін зовнішнього середовища [21].

Ключовими умовами ефективної реалізації контролінгу є здатність підприємства вчасно діагностувати фінансову нестабільність, швидко реагувати на загрози, мобілізувати внутрішній потенціал і налагодити механізми саморегуляції. У контексті зарубіжних підходів, особливо німецької школи, такі моделі контролінгу детально систематизовано в таблиці 1.1 [14].

Порівняльний аналіз концепцій, наведених у таблиці 1.1, демонструє, що кожна з них може бути ефективною за відповідних умов господарювання, отже, застосування контролінгу потребує індивідуального адаптивного підходу до конкретного суб’єкта господарювання.

Впровадження фінансового контролінгу дозволяє вирішувати низку критичних завдань управлінської практики: контролювати дебіторську заборгованість, підвищити платіжну дисципліну контрагентів, забезпечити ефективне управління витратами та доходами, оптимізувати обігові кошти, підтримувати нормативний рівень оновлення основних засобів, оперативно отримувати інформацію щодо діяльності структурних підрозділів, підвищувати ефективність управління власним капіталом, формувати раціональну кредитну політику та своєчасно адаптувати фінансову діяльність до змін податкового законодавства. Крім того, він сприяє вдосконаленню системи внутрішньої звітності, орієнтованої на управлінське прийняття рішень, та підтримує досягнення рентабельності й беззбитковості діяльності [2].

Таблиця 1.1

Основні концепції визначення сутності фінансового контролінгу

№	Назва концепції	Вчені, що досліджували	Сутність концепції	Переваги/недоліки
1.	**Орієнтація на систему обліку**	E. Heinen [22], H.U.Küpper [21]	Суть методу полягає у використанні даних бухгалтерського обліку як ключового інформаційного ресурсу, що дозволяє забезпечити управлінський персонал достовірною, повною та релевантною інформацією щодо витрат виробництва та формування собівартості продукції на різних етапах технологічного циклу. Такий підхід створює основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, орієнтованих на підвищення ефективності господарської діяльності.	Застосування традиційних підходів до обліку часто супроводжується низкою обмежень, серед яких — недостатній урахування потреб структурних підрозділів, діяльність яких безпосередньо пов'язана з досягненням фінансових результатів. Крім того, обмеженням є переважно ретроспективний характер бухгалтерських даних: інформація формується вже після завершення господарських операцій, що знижує її придатність для стратегічного аналізу та прогнозування.У той же час, концептуальна гнучкість сучасних управлінських підходів дозволяє компенсувати зазначені недоліки, інтегруючи їх з іншими концепціями та методологіями, що сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень у цілому .
2.	**Орієнтація на інформаційне забезпечення**	T.Reichmann[23] K. Serfling [24]	У межах сучасного підходу до управління підприємством зростає потреба в комплексній інформації, що виходить за межі традиційної бухгалтерської звітності. Замість акценту лише на облікових показниках, увага зосереджується на отриманні даних у розрізі функціональних напрямів, організаційних сфер, центрів витрат і рівнів відповідальності, що сприяє глибшому аналізу ефективності управлінських рішень.	У контексті сучасного управлінського аналізу надмірна складність інформаційного середовища може зумовити хибне уявлення про потенціал контролінгу як управлінської функції, сприяючи його переоцінці. Водночас, на відміну від інших підходів, дана концепція вирізняється широтою застосування та адаптивністю до різних умов господарювання, що забезпечує їй вищий рівень універсальності.
3.	**Орієнтація на координацію системи управління**	D. Hahn[25], P. Horvath[26], J. Weber[27], H. Koontz[28],	У процесі функціонування підприємства виникає необхідність у цілісній координації окремих сфер діяльності, що охоплює як інституційні елементи, так і механізми управління. Основну відповідальність за початкову координацію покладено на управлінську ланку, яка здійснює її в межах внутрішньої управлінської структури. Водночас ефективність системи управління визначається узгодженістю її ключових підсистем .	В межах управлінської концепції особливу увагу приділено стратегічній орієнтації управлінських рішень на досягнення основної цілі функціонування підприємства. Попри значний рівень відповідальності, який несе керівництво, саме воно виконує ключову роль у забезпеченні узгодженості всіх елементів системи управління. Ефективність управлінського процесу значною мірою залежить від здатності керівного складу координувати взаємодію між підсистемами, формуючи цілісну модель прийняття рішень, спрямовану на досягнення бажаних результатів.

4.	**Орієнтація на фінансовий результат**	D. Hahn[29], H.U.Küpper[30], J. Weber [31]	Запропонований підхід орієнтовано на досягнення фінансової стабільності підприємства шляхом забезпечення прибутковості діяльності за умов збереження належного рівня платоспроможності. Такий баланс між доходністю та ліквідністю є критично важливим для підтримки безперервності функціонування господарської системи, а також для формування позитивної динаміки її економічного розвитку	- Процес управління несе в собі потенційну загрозу виникнення ризиків через відсутність або несвоєчасність інформаційного забезпечення, що значно ускладнює прийняття виважених управлінських рішень. У цьому контексті контролінг виступає важливим інструментом, що супроводжує весь процес управління, забезпечуючи орієнтацію менеджменту на досягнення запланованих фінансових результатів. Його функція полягає не лише в моніторингу поточної діяльності підприємства, а й у підтримці системи управління, спрямованої на забезпечення оптимальних фінансових показників та ефективне використання ресурсів.

Закінчення таблиці 1.1

№	Назва концепції	Вчені, що досліджували	Сутність концепції	Переваги/недоліки
5.	**Орієнтація на створення доданої вартості**	W. Becker [32]	Додана вартість є ключовим показником, який викликає інтерес як серед власників підприємства, так і серед працівників, оскільки вона формується на всіх етапах діяльності – від виробництва товарів та послуг до виплати дивідендів. Цей показник має універсальний характер, що дозволяє його ефективно використовувати для фінансового аналізу, управлінських рішень та оцінки вартості компанії. Він слугує індикатором прибутковості і не має обмежень, притаманних традиційним фінансовим показникам, що застосовуються в подібних контекстах.	Визначення показника доданої вартості може вимагати численних коригувань в бухгалтерській та управлінській звітності, що ускладнює процес його точного обчислення. У цьому контексті контролінг виступає як важлива підтримка системи управління, орієнтуючись на досягнення мети створення доданої вартості. Окрім того, успіх цього процесу залежить від наявності ефективної мотивації, узгодженості та підтримки серед співробітників, що забезпечує їх спільну діяльність у рамках організаційних цілей.
6.	**Орієнтація на раціональність управління**	J. Weber[31], H.Dyckhoff [33], H. Hahn[29]	Ефективність системи управління суб’єктом господарювання є ключовою для досягнення визначених цілей. У цьому контексті контролінг виконує функцію підтримки управлінської системи, забезпечуючи її раціональність. Основною задачею контролінгу є виявлення та коригування нераціональних дій, що дозволяє зменшити або усунути їхній негативний вплив на діяльність суб’єкта господарювання. Особливу роль відіграє координація підсистем управління, зокрема інформаційного забезпечення, планування та контролю, що забезпечує ефективну взаємодію всіх елементів управлінської системи.	У процесі прийняття управлінських рішень часто виникає потреба в коригуванні результатів попередніх етапів для досягнення максимального ефекту. Це забезпечується здатністю управлінця гнучко та ефективно впливати на діяльність підлеглих, що дозволяє оптимізувати виконання завдань. Такий підхід сприяє точнішому визначенню шляхів досягнення стратегічних цілей, підвищуючи ефективність управління на всіх етапах процесу.

7.	**Орієнтація на самоаналіз прийнятих рішень**	E. Scherm [34], G. Pietch[34]	Концепція охоплює функції управління, що включають планування, організацію, управління персоналом та контролінг. Перші три елементи формують систему виконання та прийняття рішень, тоді як контролінг відповідає за координацію процесів. Прийняття управлінського рішення завжди супроводжується ризиком, що підвищує необхідність у самоконтролі та критичному самоаналізі дій осіб, які його ухвалюють. Це дозволяє зменшити можливі помилки та забезпечити ефективність управлінських рішень.	Критерії управлінських рішень можуть бути як якісними, так і кількісними, що ускладнює застосування стандартних аналітичних процедур. Це особливо актуально при оцінці вартості реалізації оптимальних стратегій, оскільки оптимізувати всі аспекти діяльності суб'єкта господарювання неможливо. Важливим є забезпечення ефективної координації між підсистемами управлінського процесу для досягнення сталого розвитку організації. Крім того, необхідно орієнтувати суб'єкта на довгострокові перспективи, надаючи всім зацікавленим особам відповідну інформацію для підтримки прийняття обґрунтованих рішень.

Об'єктом фінансового контролінгу є процес підтримки прийняття управлінських рішень, що стосуються основних аспектів фінансової діяльності суб'єкта господарювання [2]. Предметом є сукупність відносин, що безпосередньо впливають на фінансову діяльність через планування, аналіз та контроль. Суб'єкти фінансового контролінгу включають власників, вище керівництво, фінансові служби та спеціалізовані підрозділи підприємства, тоді як цільові показники включають витрати, прибуток і грошові потоки.

До основних принципів фінансового контролінгу відносяться: орієнтація на досягнення фінансової стратегії підприємства, багатофункціональність, спрямованість на кількісні показники, відповідність методів фінансового контролінгу методам фінансового аналізу та планування, своєчасність і гнучкість у побудові системи, а також економічна ефективність
[2].

Таким чином, важливим завданням є розробка теоретико-методичних основ і практичних засад для створення ефективної системи обліковоаналітичного забезпечення підприємства, яка б відповідала інтересам різних користувачів фінансової інформації. Це завдання вирішує фінансовий контролінг, хоча його результативність може знижуватися через недостатню розробленість теоретичних підходів до створення інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення [1].

Теорія обліково-аналітичного забезпечення фінансового контролінгу передбачає розгляд цієї системи як сукупності взаємопов'язаних методів і інструментів для управління фінансовою діяльністю та оцінки ефективності підприємства. Система обліково-аналітичного забезпечення є постійною діяльністю, спрямованою на формування інформаційних потоків, що відповідають вимогам аналізу, планування, розробки управлінських рішень та контролю за їх виконанням у фінансовій діяльності підприємства. Вона повинна забезпечувати потреби управління, відповідаючи вимогам користувачів фінансової інформації [1].

1.2. Методи та інструменти фінансового контролінгу

У процесі фінансового контролінгу поряд з загальнометодологічними та загальноекономічними методами (спостереження, порівняння, групування) активно застосовуються специфічні інструменти, зокрема портфельний аналіз, abc-аналіз та swot-аналіз. Зміст цих методів детально розкрито в таблиці 1.2. Їх застосування дозволяє фінансовим менеджерам своєчасно виявляти й усувати "вузькі місця" підприємства, оперативно реагувати на нові можливості для розвитку та забезпечувати постійний контроль за ризиками у фінансово-господарській діяльності [37].

Превентивні заходи, такі як створення системи запобігання кризовим явищам, є ключовими для своєчасного виявлення відхилень, що можуть призвести до посилення кризових ситуацій. Серед інструментів фінансового контролінгу особливо важливими є стратегічні методи, спрямовані на впровадження радикальних змін на підприємстві.

Запропоновані зміни дозволяють значно підвищити ефективність підприємства в різних сферах, зокрема в технологічній, організаційній, фінансовій та управлінській. Для детального аналізу методів фінансового контролінгу можна звернутися до таблиці 1.2, яка узагальнює основні підходи до його реалізації.

Бенчмаркінг спрямований на виявлення негативних відхилень у порівнянні з іншими підприємствами, а також на розробку заходів для усунення цих відхилень, відповідаючи на питання: чому інші досягають кращих результатів, і як ми можемо покращити свою діяльність [37]. Портфельний аналіз є важливим інструментом фінансового контролінгу, використовуваним для оптимізації інвестиційного портфеля через аналіз популярних портфельних матриць, таких як "Матриця Бостонської консультативної групи" та "Матриця Мак-Кінсі" [37].

Таблиця 1.2

Зміст основних і специфічних методів фінансового контролінгу

Назва методу	Зміст методу	Переваги	Недоліки
SWOT-аналіз	Аналіз фінансової діяльності підприємства включає виявлення та оцінку сильних і слабких сторін, а також ідентифікацію наявних можливостей та ризиків. Оцінка цих аспектів сприяє ефективному використанню існуючого потенціалу та забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.	Метод характеризується низькими витратами на реалізацію, гнучкістю та численними варіантами застосування. Він сприяє систематизації знань про внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на стратегічне планування. Завдяки цьому можна визначити конкурентні переваги підприємства, сформулювати стратегічні пріоритети та регулярно проводити діагностику ринку й ресурсів.	Метод має обмеження, зокрема, неможливість повного врахування всіх сил і слабкостей, а також можливостей і загроз. Крім того, процес вибору та ранжування факторів зовнішнього і внутрішнього середовища часто є суб'єктивним. Цей метод також погано адаптується до постійно змінюваного середовища.
АВС-аналіз	Процес виявлення та оцінки кількісних значень обмеженої кількості величин, частка яких в загальній сукупності вартісних показників є найбільшою, спрямований на виявлення резервів для зниження собівартості в окремих центрах витрат, інвестиційних проектах або видах продукції.	Метод відзначається простотою, наочністю та точністю, що дозволяє ефективно виявляти ключові проблеми для їх подальшого вирішення. АВС-аналіз та діаграми Парето можуть бути легко автоматизовані для більш зручного та швидкого застосування.	При побудові цієї складної та іноді нечітко структурованої діаграми можуть виникнути помилкові висновки.
Аналіз точки беззбитковості	Оцінка мінімального обсягу реалізації продукції, достатнього для забезпечення беззбиткової діяльності підприємства у короткостроковій перспективі.	Метод визначення точки беззбитковості характеризується порівняно простою структурою та наочністю завдяки різноманіттю підходів до оцінки, зокрема у різних одиницях вимірювання. Навіть за умови не врахування певних факторів, результати розрахунків зберігають прийнятний рівень точності та достовірності.	Точку беззбитковості можна оцінити лише за умови чіткого визначення та окреслення кожного об'єкта оцінювання. Класифікація витрат та їх облік повинні відповідати обраній концепції «одиниці виробництва». Зміни в класифікації витрат під час їх реєстрації можливі не завжди.

Бенчмаркінг	Процедура полягає у систематичному зіставленні фінансових показників аналізованого підприємства або його окремого підрозділу з відповідними параметрами інших суб'єктів господарювання чи структурних одиниць. Такий підхід дає змогу виявити відхилення, визначити конкурентоспроможність та спрямувати управлінські рішення на оптимізацію діяльності.	Орієнтація на провідні зовнішні практики сприяє зміцненню ринкових позицій підприємства та підвищенню рівня споживчої лояльності, що підтверджується результатами бенчмаркінгових досліджень.	Для об'єктивного порівняльного аналізу необхідним є достовірне інформаційне забезпечення щодо діяльності конкурентів, оскільки за відсутності точних даних неможливо здійснити коректну оцінку ефективності та сформувати обґрунтовані управлінські висновки.

Закінчення таблиці 1.2

	функціональних характеристик та витратних показників виробничих процесів спрямований на ідентифікацію можливостей зниження собівартості шляхом оптимізації співвідношення вартості та корисності.	Застосування детального аналізу витрат забезпечує виявлення нерентабельних продуктів і процесів, даючи змогу скорочувати надлишкові витрати, підвищувати точність розрахунків рівня прибутковості окремих позицій та формувати конкурентні цінові стратегії.	сучасних значними фінансовими витратами на спеціалізоване програмне забезпечення, а також потребує тривалого збору вхідних даних. У результаті аналізу може бути сформовано надмірно деталізовану інформацію, що ускладнює управлінські рішення та знижує їх оперативність.	Перехід від традиційної системи обліку до Аналіз аналітичних підходів супроводжується продукції Вартісний
Нуль-базис бюджетування	здійснюється диференційований підхід до кожної метою виявлення потенціалу економії, що обґрунтовано визначити раціональний зниження, встановлення економічно стабільного виробництва й збуту, проте його також формування раціонального підходу значними часовими й фінансовими витратами. до розподілу фінансових ресурсів з	У процесі аналітичного оцінювання витрат Комплексне вивчення структури витрат передбачає ідентифікацію потенціалу для рівень валових витрат. На основі отриманих доцільного рівня загальних витрат, а результатів використання обмежених фінансових ресурсів із паралельною координацією	статті з дозволяє Метод ефективний переважно в умовах їх формуються пріоритетні вектори практична реалізація супроводжується основних урахуванням обмежень.
	функціональних підсистем підприємства	— виробництва, постачання та збуту — задля загального зниження витрат	
	Оцінка ефективності інвестиційного або продукційного портфеля здійснюється	Цей підхід сприяє вдосконаленню стратегічного планування підприємства, оскільки на основі	Метод використовує дані про поточний стан

Портфельний аналіз	через аналіз оптимального співвідношення між ризиком і прибутковістю, що визначає їхню економічну доцільність	проведеного аналізу керівні підрозділи можуть ухвалювати обґрунтовані рішення стосовно майбутніх напрямків діяльності організації	бізнесу, які не завжди можна екстраполювати в майбутнє.
Факторний аналіз	Оцінка фактичних витрат від планових показників передбачає детальне загальну зміну прибутку від реалізації за	інтерпретацій результатів та хибних висновків через відсутність порівняння з показниками інших	Аналіз обмежується лише внутрішніми основних причин відхилень співвідношеннями між плановими та фактичними показниками, що створює ризик суб'єктивних Дає зміни в показниках. Це дозволяє не тільки звітний період відхилень виявити джерела відхилень, а й розробити підприємств. Крім того, існує розбіжність між періодами виникнення відхилень і періодами, коли ефективні заходи для їх мінімізації або здійснюється аналіз та реагується на них, що усунення в майбутньому також може впливати на точність висновків

Вартісний аналіз фокусується на скороченні собівартості продукції, особливо за рахунок зменшення витрат на матеріали і сировину. Його завдання включають зниження вартості без шкоди для обсягів виробництва і поліпшення функціональних характеристик продукції при мінімальних витратах.

Аналіз відхилень є ключовим для оцінки діяльності центрів витрат. Відхилення можуть виникати через зміни в обсягах виробництва, цінах на ресурси або нормах витрат на одиницю продукції. Цей аналіз тісно взаємодіє з бенчмаркінгом, оскільки порівняння з аналогічними підприємствами дозволяє більш точно оцінити причини відхилень [37].

Аналіз точки беззбитковості допомагає визначити мінімальний обсяг виробництва, за якого прибуток дорівнює нулю, що є критичним для оцінки фінансового стану підприємства.

SWOT-аналіз дає змогу систематизувати інформацію про підприємство і його середовище, формуючи стратегії адаптації або впливу на ринок. Цей метод є основою для розробки стратегії підприємства, оскільки він дає загальну картину сильних і слабких сторін, можливостей і загроз [37].

Метод АВС-аналізу фокусується на виявленні ключових елементів, які мають найбільший вплив на собівартість та обсяг реалізації, що дозволяє зосередитися на найбільш пріоритетних напрямах зниження витрат та оптимізації діяльності.

Нуль-базис бюджетування є важливим інструментом для планування витрат, аналізуючи всі статті витрат з метою визначення можливостей для економії. Цей метод використовується для оптимізації витрат та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Впровадження фінансового контролінгу дозволяє підвищити ефективність підприємства і забезпечити його стабільний розвиток, оперативно реагуючи на загрози. Традиційна концепція фінансового управління, заснована на фінансовій звітності, критикується за обмежену зв'язність з стратегічним плануванням. У зв'язку з цим, були розроблені нові

моделі, такі як Balanced Scorecard, що інтегрують різноманітні показники для комплексного оцінювання діяльності підприємства.

Збалансована система показників забезпечує узгодженість між різними аспектами діяльності підприємства, зокрема фінансами, внутрішніми процесами, розвитком і взаємодією з споживачами. Модель BSC дає змогу побудувати стратегію підприємства, яка відповідає його цілям та місії, з урахуванням взаємозв'язків між показниками.

Таким чином, сучасні методи фінансового контролінгу, зокрема через використання збалансованих показників, дозволяють ефективно оцінювати діяльність підприємства та сприяють його стабільному розвитку на довгострокову перспективу.

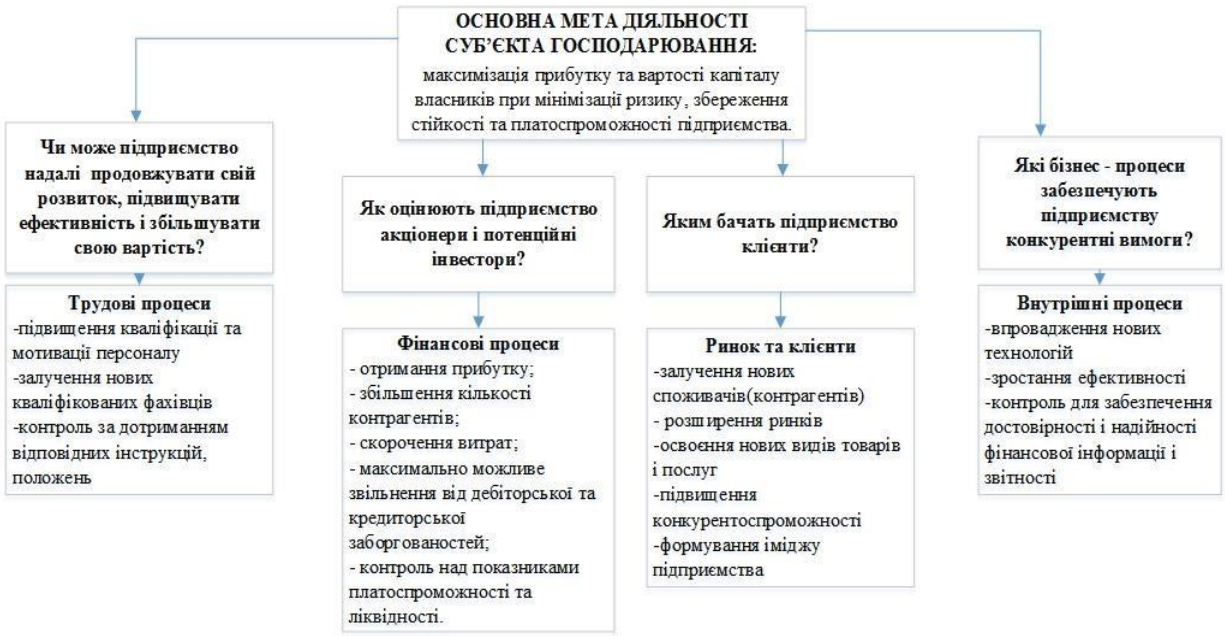

Рис. 1.1 Перелік проекцій та цілей підприємства для розробки ЗСП

Основними перевагами цієї моделі є її відповідність цілям підприємства, можливість оцінки всіх основних сфер діяльності, використання не лише фінансових показників, а також об'єктивність у реалізації стратегії. Вона дозволяє будувати систему управління на основі нових показників і методів їх вимірювання, інтегрується з методами контролінгу та управління,

спрямованими на збільшення вартості підприємства. Проте її недоліки включають необхідність значних часових та фінансових витрат на впровадження, відсутність гнучкості на мінливих ринках, загальність показників, які не вказують на поведінку працівників, а також обмеження у вирішенні питання розміщення ресурсів та стратегічних ініціатив. Також, система не може бути ефективно запозичена з досвіду інших компаній і вимагає значних зусиль для пошуку найбільш оптимальних варіантів.

Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від стратегічної спрямованості, оперативного управління та виконання поточних завдань. Для досягнення максимальних результатів важливо правильно обирати методи і інструменти управління, які забезпечать чітку інформацію про фінансовий стан підприємства та ефективність його управління. Система збалансованих показників може бути частиною оцінки, аналізу та контролю на підприємстві (в рамках фінансового контролінгу), а також використовуватися інвесторами для аналізу.

Проблемою залишається формування системи часткових показників для ефективного фінансового контролінгу та виявлення факторів, що впливають на стійкість фінансового стану підприємства. Впровадження фінансового контролінгу вимагає створення узгодженої системи показників, яка відповідатиме цілям і завданням підприємства, враховуючи існуючі методологічні підходи.

1.3 Моделі системи показників фінансового контролінгу

Для оцінки фінансового стану підприємства важливо розробити індивідуальну систему показників, яка стане основою для аналітичної роботи з інформацією. Основними моделями, що використовуються для оцінки діяльності підприємства, є Dupont, ZWEI, RL, EVA. Показники є нормативними величинами, що допомагають оцінити стан об'єкта, явища чи процесу в конкретних умовах часу і місця. Якісний аспект показників дозволяє

оцінити зміст об'єкта в умовах конкретного часу, а кількісний — визначити відносний рівень об'єкта в заданий час [38].

Щоб система показників відповідала цілям фінансового контролінгу, необхідно ретельно аналізувати та систематизувати її. Показники мають бути актуальними, динамічними та прийнятними для підприємства, відповідаючи стратегічним цілям. Вони дозволяють оцінити та проаналізувати умови діяльності підприємства, виявляючи причини кризових ситуацій. Система показників контролінгу повинна допомагати в оцінці різних аспектів діяльності, бути перевіряємою, надавати кількісну інформацію про фінансовий стан і попереджати загрози, а також забезпечувати планування для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Відповідно до зазначених критеріїв, досліджуються основні моделі показників, такі як Dupont, ZWEI, RL, EVA. Модель Дюпон дозволяє проводити детальний факторний аналіз рентабельності, розщеплюючи цільовий показник. Її головна ідея полягає в підвищенні рентабельності капіталу (ROE), що є важливим для порівняльного аналізу ефективності підприємства в динаміці і з іншими підприємствами галузі [39].

«Широкого використання набули три основні формули Дюпона:

$$ROE = NI/SE \tag{1.1}$$

де ROE – (return on equity) коефіцієнт рентабельності власного капіталу,

NI – (net income) чистий прибуток,

SE – (Shareholders equity) акціонерний капітал підприємства.

Дана формула має свої недоліки, основним з них є неможливість визначення факторів які вплинули на рентабельність власного капіталу.

$$ROE = ROA * DFL \tag{1.2}$$

де ROA – (return on assets) коефіцієнт рентабельності активів, який визначається як відношення чистого прибутку компанії без урахування відсотків за кредитами до її сумарних активів;

DFL – (degree of financial leverage) коефіцієнт фінансового левериджу.

Більш інформативна п’ятифакторна модель.

$$ROE = (NI/EBT) * (EBT/EBIT) * (EBIT/ROS) * (ROS/\text{A}) * DFL \quad (1.3)$$

де NI/EBT - податковий тягар;

EBT / EBIT - тягар відсотків;

EBIT / ROS - операційна рентабельність;

ROS / A - оборотність активів (ресурсовіддача);

DFL - ефект фінансового важеля(левередж).

Система Дюпон характеризується декомпозицією показника ROI на дві основні складові: рентабельність реалізації та оборотність капіталу» [39]. Піраміда цієї системи показників відображена на рисунку 1.2.

Серед її переваг можна виділити ефективне виконання контролю за фінансовими результатами, простоту впровадження в загальну систему фінансового управління підприємства та універсальність у використанні як для оцінки діяльності компанії в цілому, так і для аналізу окремих підрозділів. Особливо корисною є її здатність виявляти фактори, що впливають на низьку рентабельність власного капіталу, що дозволяє точно визначити причини такого результату.

Недоліки цієї системи полягають у відсутності детермінованих показників для окремих сегментів діяльності (центрів відповідальності), що обмежує її застосування для управління поведінкою та діяльністю окремих підрозділів чи менеджерів. Крім того, при розрахунку чистого прибутку не враховуються витрати на залучення власного капіталу та інші приховані витрати, що ускладнює оцінку реальних витрат на реалізацію продуктових чи інвестиційних програм.

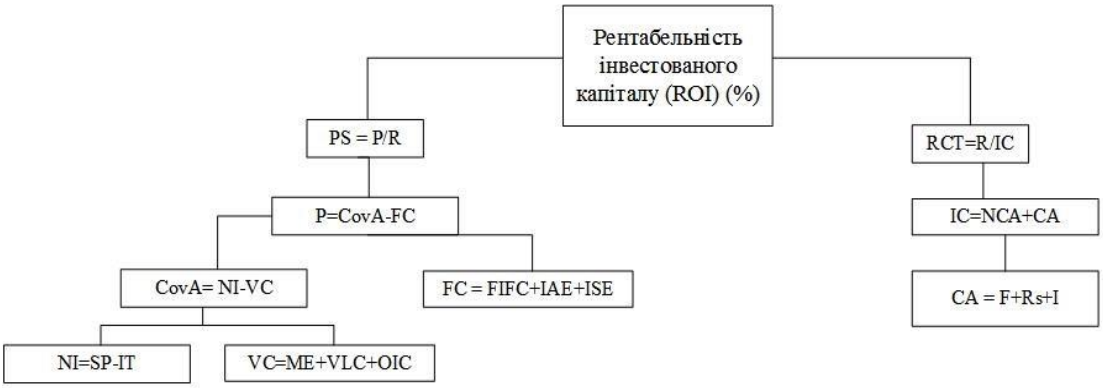

PS = P/R=(CovA-FC)/R=(NI-VC-FIFC+IAE+ISE)/R=(SP-IT-ME+VLC+OIC-FIFC+IAE+ISE)/R

RCT=R/IC=R/(NCA+CA)=R/(NCA+F+Rs+I)

1. **ROI** – return on investment – Рентабельність інвестованого капІтала
2. **PS** – profit of sales (Рентабельність реалізації)
3. **P** – profit (Прибуток)
4. **R** – revenue (Виручка від реалізації)
5. **CovA** – cover amount (Сума покриття)
6. **FC** – fixed costs (Постійні витрати)
7. **SP** – sales proceeds (Валова виручка)
8. **NI** – net income(Чиста виручка від реалізації)
9. **VC** – variable costs (Змінні витрати)
10. **VLC** – variable labor costs (Змінні витрати на персонал)
11. **ME** – material expenses (Витрати на сировину та матеріали)
12. **OIC** – other indirect costs (Інші непрямі витрати)
13. **FIFC** – fixed indirect field costs (Постійні непрямі виробничі витрати)
14. **IAE** – indirect administrate expenses (Непрямі адміністративні витрати)
15. **ISE** – indirect sale expenses (Непрямі витрати на збут)
16. **IC** – invested capital (Інвестований капітал)
17. **NCA** – non-current assets (Необоротні активи)
18. **CA** – current assets (Оборотні активи)
19. **F** – funds (Грошові кошти)
20. **Rs**- receivables – (Дебіторська заборгованість)
21. **I** -inventories (Запаси)
22. **RCT** – ratio of capital turnover (Оборотність капіталу)
23. **IT** -indirect tax (Непрямі податки)

Рис. 1.2 Система показників Дюпон

Система ZVEI дозволяє проводити аналіз підприємства як в динаміці, так і в порівнянні з іншими компаніями. Вона ефективно інтегрується в систему контролінгу, оскільки надає обґрунтовані цільові показники, які можуть бути використані для моніторингу та контролю. Аналіз за цією системою застосовується для оцінки ефективності та прийняття управлінських рішень [39].

Система ZVEI складається з двох рівнів аналізу (рисунок 1.3) [39]: першою є оцінка факторів зростання, таких як збут, результати діяльності, капіталовкладення, процес створення вартості та завантаженість; другим — аналіз структури капіталу, фінансових результатів і активів.

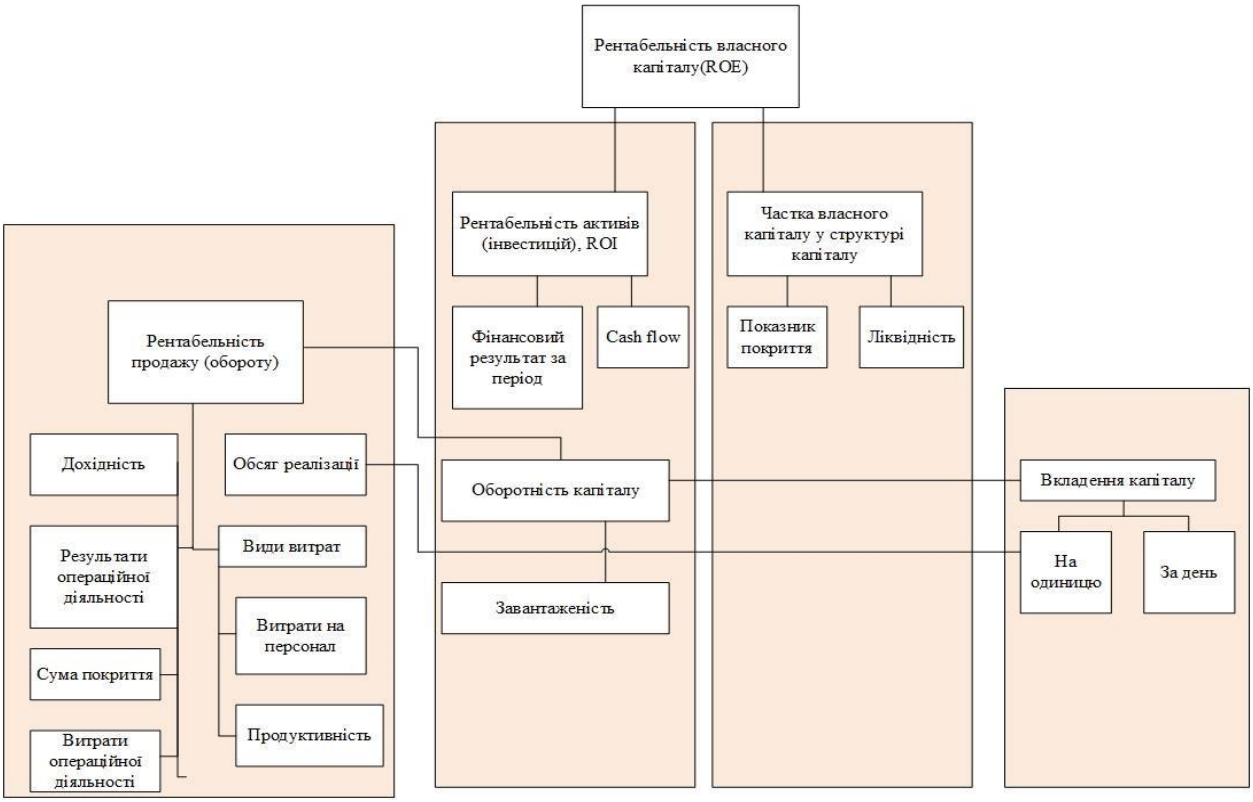

Рис. 1.3 Показники діяльності підприємства системи ZVEI

Для аналізу за системою ZVEI основними джерелами є показники балансу та звіту про фінансові результати. На основі цих даних розраховуються два типи відносних показників. Тип А включає показники дохідності, що базуються на даних за певний період із звіту про фінансові результати, та показники ризиковості, визначені на певну дату з балансу, наприклад, рентабельність продажу та структура капіталу. Тип В передбачає комбінування даних на певну дату та за конкретний період для обчислення дохідності й ризиковості.

Основними перевагами системи є використання фінансової та управлінської звітності як джерела даних, наявність показників ліквідності та індикаторів раннього попередження загроз і криз. Однак система має й суттєві недоліки: надмірну кількість показників в аналізі структури, можливість отримання від'ємних значень показників прибутку та власного капіталу, що призводить до несподіваних результатів, а також маніпуляційний вплив на показник ROE. Окрім того, для побудови системи необхідна не тільки

інформація з зовнішньої фінансової звітності, але й значні витрати на впровадження та підтримку.

З огляду на ці обмеження, система має переважно теоретичне значення і є надто громіздкою для практичного застосування. На відміну від ZVEI, система RL концентрується на рентабельності та ліквідності, де остання визначається через потоки платежів і робочий капітал. Показники цієї системи дають змогу оцінити результативність діяльності незалежно від галузевої приналежності, аналізуючи специфічні особливості компанії. Система використовує дуальну ієрархію показників, що не передбачає математичного зв'язку між її елементами: зміна одного параметра не обов'язково впливає на інший. Ієрархію показників системи RL зображено на рисунку 1.4 [23, 39].

Рис. 1.4 Система показників RL

Система RL має низку переваг, серед яких можна виділити здатність оцінювати ефективність підприємства незалежно від його галузевої належності та враховувати галузеві і структурні особливості компанії. Вона також однаково зосереджена на двох основних показниках — рентабельності та ліквідності. Однак система має й значні недоліки: відсутність врахування вартості залученого капіталу та факторів, які впливають на зміну вартості

грошей, а також відсутність математичного зв'язку між її ієрархіями показників. Це означає, що зміна одного параметра не впливає на інший.

Модель EVA, що відображає економічну додану вартість, поєднує фінансові та операційні результати діяльності підприємства. Її основними перевагами є висока наочність і структурованість ключових показників і факторів, що полегшує прийняття управлінських рішень. Модель орієнтована на вартісно-орієнтовані показники ефективності, включає елементи моніторингу ліквідності та платоспроможності і враховує ризики, пов'язані зі структурою капіталу. Завдяки цьому вона дозволяє звести різні фінансові параметри підприємства в єдину систему.

Найсучасніші методи оцінки ефективності діяльності підприємства базуються на розрахунку економічної доданої вартості та відповідних коефіцієнтів. Формула цієї системи показників є основою для подальших розрахунків.

$$EVA = NOPAT - WACC * IC \tag{1.4}$$

де NOPAT – операційний прибуток після сплати податків;

WACC – середньозважені витрати на капітал;

IC – інвестований капітал.

Інвестований капітал в методології EVA відображає кошти, вкладені в активи, необхідні для забезпечення діяльності компанії. Показник EVA є обмеженим при розгляді лише одного періоду, тому важливо оцінювати його з часом. Для цього застосовується концепція наведеної доданої вартості, яка передбачає підсумовування дисконтованих значень EVA за всі прогнозовані періоди.

Метод EVA спрямований на вирішення традиційних проблем бухгалтерського обліку, але, оскільки дані для розрахунків беруться з бухгалтерської звітності, можуть виникати труднощі при перетворенні цих даних. Щоб точно виміряти чистий економічний прибуток для власників, не можна замінювати операційний прибуток після сплати податків (NOPAT)

результатами за балансом, а інвестований капітал – сумою активів. Така заміна може призвести до виникнення недоліків, властивих традиційним показникам рентабельності. Тому для коректності розрахунків рекомендується переводити бухгалтерські дані в економічні показники.

Аналізуючи модель EVA та інші системи показників (Dupont, ZWEI, RL, BSC), можна сформулювати нову систему показників діяльності підприємства, що базується на ключовому факторі EVA, що наведено на рисунку 1.5. Серед додаткових показників, таких як EBIT (операційний прибуток) і EBITDA (прибуток до вирахування витрат за відсотками, податками та амортизацією), варто зазначити, що вони іноді включають як операційні, так і позареалізаційні доходи, що викликає критику. Багато компаній очищають ці показники від позареалізаційних доходів і витрат, щоб оцінити тільки операційну діяльність.

Альтернативно, для оцінки регулярної діяльності та прогнозування операційних грошових потоків часто використовується показник операційного прибутку. Проте додаткове очищення може призвести до маніпуляцій, коли позареалізаційні витрати і прибуток завищуються. Це слід враховувати при проведенні фінансового аналізу компанії [39].

Аналізуючи основні системи показників, що оцінюють діяльність підприємства, можна виділити кілька важливих переваг кожної з них. Наприклад, система Дюпон відзначається високим рівнем структурованості й зручністю візуалізації, система ZVEI пропонує ефективний структурний аналіз, а система RL враховує два ключові фінансові параметри: результативність і ліквідність, зокрема інтегруючи ці показники в концепцію контролінгу [39].

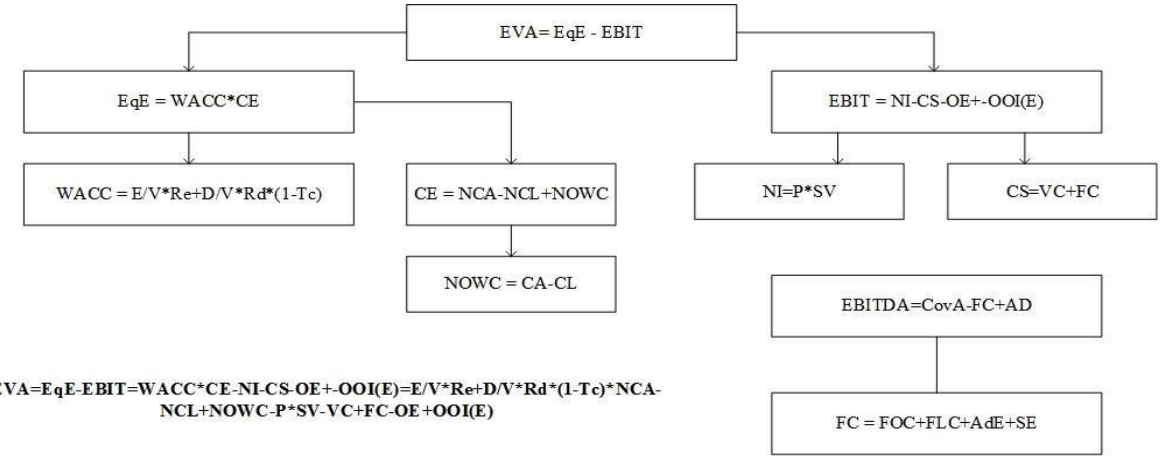

EVA=EqE-EBIT=WACC*CE-NI-CS-OE+-OOI(E)=E/V*Re+D/V*Rd*(1-Tc)*NCA-NCL+NOWC-P*SV-VC+FC-OE+OOI(E)

1. **NI** – net income (Чиста виручка)
2. **P** – price (Ціна)
3. **SV** – sales volume (Об'єм реалізації)
4. **CovA** – cover amount (Сума покриття)
5. **CS** – cost of sales (Собівартість реалізації)
6. **OE** – other expenses (Інші витрати)
7. **VC** – variable costs (Змінні витрати)
8. **FC** – fixed costs (Постійні витрати)
9. **OOI** – other operate incomes (Інші операційні доходи)
10. **AE** – administrate expenses (Адміністративні витрати)
11. **FOC** – fixed overhead costs (Постійні накладні витрати)
12. **FLC** – fixed labor costs (Постійні витрати на персонал)
13. **SE** – sale expenses (Витрати на збут)
14. **AD** – amortization and Depreciation (Амортизація)
15. **CE** – capital employed (Власний капітал)
16. **WACC** – weighted average cost of capital (Середньозважена вартість капіталу)
17. **NCA** – non-current assets (Необоротні активи)
18. **NCL** – non-current liabilities (Довгострокові зобов'язання)
19. **CL** – current liabilities (Поточні зобов'язання)
20. **CA** – current assets (Оборотні активи)
21. **EBIT** - earnings before interest and taxes (Операційний прибуток)
22. **EBITDA** – earnings before interest, taxes, depreciation and amortization (Прибуток до відрахування процентів, податків та амортизації)
23. **NOWC** – net operating working capital (Чистий оборотний капітал)
24. **EVA** - economic value added (Економічна додана вартість)
25. **Re** – cost of equity (Вартість власного капіталу)
26. **Rd** – cost of debt (Вартість позикового капіталу)
27. **E** -market value of the firm's equity (Ринкова вартість капіталу фірми)
28. **D** – market value of the firm's debt (Ринкова вартість боргу фірми)
29. **V= E+D** – total market value (Загальна вартість фірми)
30. **Tc** – corporate tax rate (Ставка податку на прибуток)
31. **E/V** – percentage of financing that is equity (Частка власного капіталу)
32. **D/V** - percentage of financing that is debt (Частка позикового капіталу)

Рис. 1.5 Узагальнена система показників фінансового контролінгу

$$EBITDA = NP + Int + Tx + D + A \quad (1.5)$$

де EBITDA - прибуток до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань.

NP (net profit) – чистий прибуток;

Int (interests) – відсотки;

Tx (taxes) – податки;

D (depreciation), A (amortization) – амортизація.

$$EBIT = \boldsymbol{R - OpE} \quad (1.6)$$

де EBIT – операційний прибуток;
R (revenue) – виручка від реалізації;
OpE (operating expenses) – операційні витрати.

Або:

$$EBIT = \boldsymbol{NI} + \boldsymbol{Int} + \boldsymbol{Tx} \quad (1.7)$$

де EBIT – операційний прибуток;
NI (net income) – чиста виручка від реалізації;
Int (interests) – відсотки;
Tx (taxes) – податки.

Однак, незважаючи на ці переваги, всі згадані системи мають і суттєві недоліки. Вони базуються на показниках прибутку та рентабельності, що ускладнює порівняння ефективності підприємств як у ретроспективі, так і щодо інших суб'єктів господарювання. Крім того, вони не враховують зміну вартості грошей у часі, а також фактор ціни залучення капіталу при розрахунку чистого прибутку. Ще одним недоліком є можливість маніпулювання показниками прибутку, що містяться в бухгалтерській звітності, що може призвести до спотворення реальних економічних результатів діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

Для аналізу функцій обліково-аналітичного забезпечення було обрано ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ», яке спеціалізується на виробництві товарів, виконанні робіт і наданні послуг з метою задоволення потреб ринку та отримання прибутку на вкладений капітал.

Основними видами діяльності компанії є 46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткованням. ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» зареєстровано 15 листопада 1996 року.

ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» є товариством з обмеженою відповідальністю, що регулюється Цивільним кодексом України та Законом «Про господарські товариства» [40, 41]. ТОВ має статутний капітал, поділений на частки, максимальна кількість учасників не повинна перевищувати 100 осіб. Учасники несуть відповідальність тільки в межах своїх вкладів, не відповідаючи за зобов'язання товариства.

ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» зареєстровано юридичною особою з основним видом діяльності у сфері оптової торгівлі установам. Підприємство має розвинену організаційну структуру та свою діяльність відповідно до чинного законодавства України. Бухгалтерський облік ведеться за стандартами НП(С)БО, а звітність формується відповідно до вимог державних органів регулювання.

Організаційна структура підприємства проста, адже воно є малим, і керівник безпосередньо здійснює управління. Схему організаційної структури наведено на рисунку 2.1. До функцій адміністрації відноситься оперативне управління, юридичне представництво і офіційне представлення підприємства.

Керівництво підприємства	Директор	Загальне управління підприємством, стратегічне планування, контроль фінансових і виробничих процесів, представництво підприємства.
	Заступники директора (за потреби)	Координація роботи окремих підрозділів, участь у стратегічному плануванні розвитку.
Бухгалтерія	Головний бухгалтер	Організація бухгалтерського обліку, податкова звітність, фінансовий контроль.
	Бухгалтер з податкового обліку	Облік податків, формування податкової звітності, аналіз змін у законодавстві.
	Бухгалтер із заробітної плати	Нарахування заробітної плати, розрахунок податків і зборів, виплати працівникам.
	Бухгалтер із матеріального обліку	Облік основних засобів, контроль руху товарно-матеріальних цінностей.
Фінансовий відділ	Економісти	Аналіз фінансових показників, складання бюджетів, оцінка рентної діяльності.
	Фінансисти	Контроль грошових потоків, взаєморозрахунки з постачальниками, покупцями, банками.
Відділ збуту та закупівель	Фахівці із закупівель	Аналіз ринку постачальників, викладання договорів, контроль постачання матеріалів.
	Менеджери зі збуту	Реалізація продукції, робота з клієнтами, розвиток партнерських відносин.
Виробничий відділ	Начальник виробництва	Управління виробничими процесами, контроль якості та технологічних стандартів.
	Майстри виробничих ділянок	Організація роботи виробничих бригад, контроль виконання замовлень.
	Оператори та технічний персонал	Виконання виробничих операцій.
Логістичний відділ	Координація транспортних потоків	Планування перевезень, розподіл транспортних засобів.
	Контроль складських запасів	Управління складськими приміщеннями, облік готової продукції та сировини.
Юридичний відділ	Юристи	Розробка такої перевірки договорів, юридичний супровід, представництво у судах, контроль відповідності законодавству.

Рис. 2.1 Схема організаційної структури ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

Фінансові результати діяльності ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» за 2021-2024 роки представлені на рисунку 2.2.

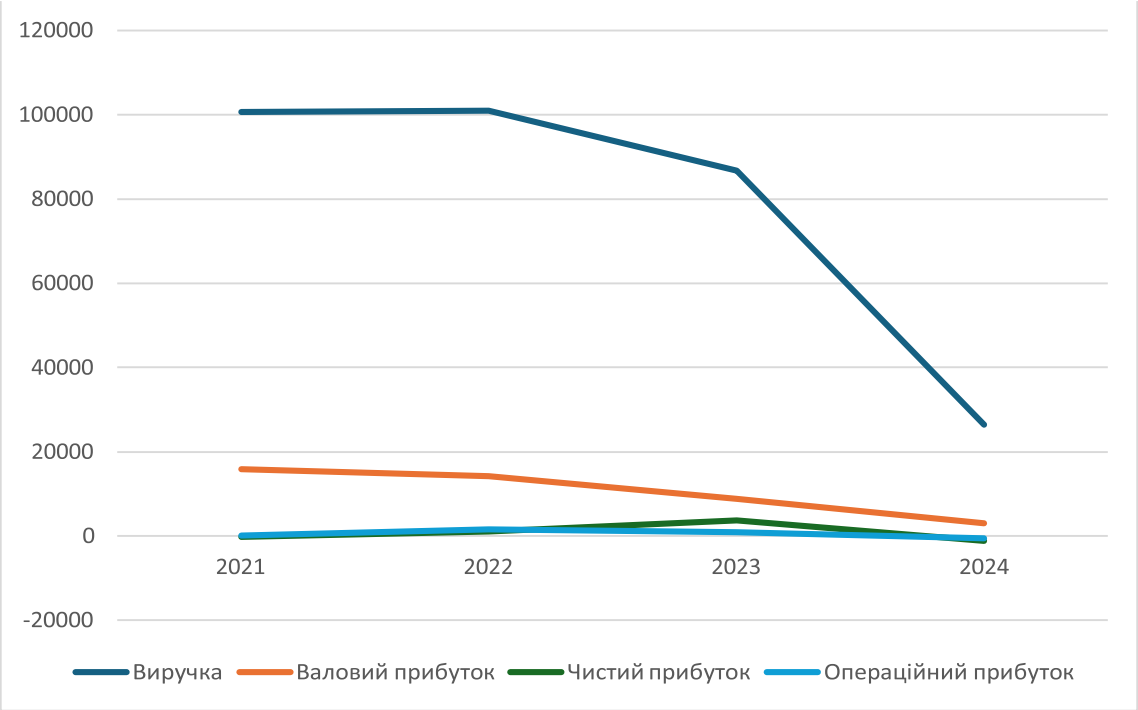

Рис. 2.2 Фінансові результати підприємства

Протягом визначеного періоду спостерігається зниження всіх основних показників діяльності підприємства, що вказує на погіршення його економічного стану та загострення кризових явищ. Основні фінансовоекономічні показники ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» за період 2022-
2024 рр. наведені в таблиці 2.1.

Аналіз виявляє, що в 2022-2023 роках підприємство демонструвало стабільний розвиток, однак у 2024 році ситуація значно погіршилась. Протягом цього періоду відбулося зниження показників виручки (з 100,963 тис. грн. до 86,664 тис. грн.) і чистого прибутку (з 1,078 тис. грн до 3,711 тис. грн.), що свідчить про зменшення обсягів реалізації продукції. Водночас, з 2023 року спостерігається суттєве зменшення чистого доходу від реалізації на 14,299 тис. грн у 2023 році та на 60,240 тис. грн у 2024 році. Оскільки з 2024 року підприємство почало отримувати збитки, це вказує на серйозні фінансові проблеми.

Необоротні активи підприємства значно зросли у 2023 та 2024 роках порівняно з 2022 роком, що відбулося завдяки збільшенню фінансових

інвестицій. Це свідчить про активізацію інвестиційної діяльності, яка призвела до відволікання коштів від основної виробничої діяльності. Зменшення частки довгострокових зобов’язань на 37% у 2023 та 2024 роках порівняно з 2022 роком стало наслідком зниження довгострокових кредитів на 350 тис. грн і скорочення інших зобов’язань.

Показник фондовіддачі досяг максимального рівня у 2023 році (169,27 грн), завдяки збільшенню виручки, однак у 2022 та 2024 роках спостерігається його зниження через зменшення обсягів виручки та зростання вартості основних засобів, що свідчить про зниження ефективності їх використання. Динаміка власних оборотних коштів також демонструє негативну тенденцію до зменшення, з 1,335 тис. грн у 2022 році до -7,099 тис. грн у 2024 році.

Аналіз структури змін активів і пасивів підприємства дозволяє визначити основні джерела притоку нових засобів і напрямки їхнього використання. Порівняльний аналіз балансу показує негативну динаміку загального капіталу, який у 2023 році становив 26111 тис. грн, а в 2024 році знизився на 8203 тис. грн. Це супроводжувалося зменшенням вартості оборотних активів на 8044 тис. грн, що вказує на зниження грошових потоків підприємства і зростання потреби в зовнішніх фінансових ресурсах.

Також спостерігається зниження поточних зобов'язань на 6229 тис. грн та зменшення дебіторської заборгованості, що веде до відволікання коштів з обороту. Якщо у 2022 році оборотні активи складали 94,73% від загальної структури активів, то в 2023 році цей показник знизився до 19,01%, а в 2024 році склав 25,10%. Зниження частки оборотних активів вказує на перерозподіл коштів, зокрема в напрямку необоротних активів, що, ймовірно, пов'язано з придбанням акцій. В 2024 році частка необоротних активів зросла до 74,9%, що свідчить про «важку» структуру активів.

Таблиця 2.1

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» за 2022-2024 рр.

Показник, одиниця виміру	Фактичне значення	Абсолютні відхилення	Темпи зміни відносно попереднього року, %

	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5=3-2	6=4-3	7=(3-2)/2*100	8=(4-3)/3*100
Вартість основних засобів	5 575,5	6 201,5	11718,5	626	5 517	11,23	0,03
Власний капітал, тис. грн.	50	50	50	0	0	0	0
Власні оборотні засоби, тис. грн.	1 335	-6 147	-7 099	-7 482	-952,00	-560,45	15,49
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	6 324	13 620	5 510	7 296	-8 110	115,37	-59,54
Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	883	533	533	-350	0	-39,64	0
Запаси, тис. грн.	49	36	1	-13	-35	-26,53	-97,22
Короткострокові кредити та позики, тис. грн.	1 495	3 084	2 120	1 589	-964	0,14	-31,26
Необоротні активи, тис. грн.	605	11 798	11 639	11 193	-159	1 850,08	-1,35
Продуктивність праці, тис. грн./особу	8 077,04	200,77	634,18	-7 876,27	433,41	-97,51	215,88
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	15	13	7	-2	-6	13,33	-46,15
Фонд оплати праці, тис. грн.	518	497	180	-21	-317	-4,05	-63,78
Фондовіддача грн.	144,34	169,27	75,61	24,93	-93,66	17,27	0,26
Функціонуючий капітал, тис. грн.	2 218	-5 614	-6 566	-7 832	-952,00	-353,11	16,96
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	100 963	86 664	26 424	-14 299	-60 240	-14,16	-69,51
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	1 078	3 711	-1 111	2 633	-4 822	244,25	-129,94

У пасиві балансу ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» зафіксовано незначні зміни. Частка власного капіталу в 2024 році зменшилась на 3,71% порівняно з попереднім роком через часткове скорочення нерозподіленого прибутку, оскільки підприємство стало отримувати збитки. Це вказує на зниження як власного, так і позикового капіталу через зменшення поточних зобов'язань. Власний капітал перебуває в діапазоні 21%.

Фінансово-економічний стан підприємства погіршився з 2023 року, що свідчить про кризову ситуацію, яка потребує негайних заходів, зокрема

проведення фінансового контролінгу. Серед зовнішніх факторів, що сприяють кризам на українських підприємствах, можна відзначити нестабільність податкового законодавства, несприятливу кон'юнктуру на товарних ринках та глобальні фінансові тренди, які обумовлені впливом боргових процесів у розвинених країнах.

У 2023-2024 роках Україна переживає політичну, фінансово-економічну та банківську кризи, що негативно впливає на інвестиційні рейтинги та здатність залучати фінансові ресурси. Високі ризики фінансування підприємств ведуть до підвищення витрат на капітал і зниження вартості активів. Ставка рефінансування НБУ була підвищена до 30% у квітні 2024 року через високі ризики дефолту.

Незважаючи на це, з 2023 року в Україні спостерігається тенденція до зменшення частки збиткових підприємств. Зокрема, в галузі сільського господарства частка збиткових підприємств зменшилась на 27%, в промисловості та торгівлі – на 26% і 29% відповідно. Проте фінансовий результат за підсумками 2024 року показує загальні втрати підприємств, які перевищують доходи прибуткових. За період з січня по березень 2025 року збиткові підприємства зафіксували значні втрати, що підтверджується даними Держстату. Водночас у деяких галузях, зокрема в освіті та фінансах, збитки зросли, що також свідчить про негативну динаміку у загальному фінансовому результаті.

Ці фактори свідчать про необхідність здійснення комплексних антикризових заходів для стабілізації фінансового стану підприємств в умовах загостреної економічної ситуації.

Відсутність ефективної системи контролінгу на багатьох вітчизняних підприємствах є важливим чинником, що сприяє прийняттю неправильних управлінських рішень. Зокрема, відсутність адекватних методів управління може негативно впливати на сталий розвиток підприємства. Одним із таких методів є фінансовий контролінг, який виступає як система інформаційноаналітичної підтримки управлінських процесів. Він орієнтований на забезпечення підприємства належним рівнем фінансових

показників, що не призводять до критичних наслідків для його діяльності. Важливими складовими цієї системи є задоволення поточних фінансових потреб, забезпечення стабільності відносин з постачальниками та партнерами, підтримка каналів розподілу та персоналу. У разі погіршення ситуації завданням фінансового контролінгу є збереження конкурентних переваг і ринкових позицій, що сприяє більш швидкому подоланню кризових явищ і забезпечує стабільність та довгостроковий розвиток підприємства.

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану підприємства

Ефективність фінансової діяльності підприємства значною мірою залежить від його майнового стану, що визначається складом, структурою та динамікою активів і пасивів. Оцінка цієї ефективності для ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» буде здійснена через аналіз основних фінансових показників, представлених у таблицях 2.2-2.10 [46].

Першим кроком є визначення показників ліквідності підприємства. Зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє оцінити здатність підприємства погасити короткострокові зобов’язання без урахування дебіторської заборгованості та реалізації інших активів. Практично це значення часто виявляється нижчим за нормативи. Однак низькі значення не обов'язково свідчать про негативні фінансові перспективи підприємства, оскільки малоймовірно, що всі кредитори одночасно вимагатимуть виконання своїх зобов'язань.

$$Lro = F/CL \tag{2.1}$$

де Lro – (liquidy ratio) – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

F – (funds) – грошові кошти;

CL – (current liabilities) – поточні зобов’язання.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - показник короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.

$$Lrq = (CA - I)/CL \tag{2.2}$$

де Lrq – (quick liquidity ratio) – коефіцієнт швидкої ліквідності;

CA – (current assets) - поточні активи;

I – (inventories) – запаси;

CL – (current liabilities) – поточні зобов’язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань.

$$Clr = CA/DC \quad (2.3)$$

де Clr – (current liquidity ratio) – коефіцієнт поточної ліквідності;

CA – (current assets) – оборотні активи;

DC - (debt capital)— залучений капітал;

Платоспроможність підприємства характеризує його здатність покривати всі зобов'язання, як короткострокові, так і довгострокові, за рахунок наявних активів. Для оцінки цього показника використовується коефіцієнт загальної платоспроможності, який розраховується за відповідною формулою.

$$SR = TA/L \quad (2.4)$$

де SR – (solvency ratio) – коефіцієнт платоспроможності;

TA –(total assets) -активи підприємства; L – (liabilities) – зобов’язання.

Коефіцієнт поточної платоспроможності відображає рівень забезпеченості підприємства оборотними коштами для здійснення господарської діяльності та погашення короткострокових зобов'язань. Цей показник є важливим для оцінки платоспроможності та ліквідності, оскільки він демонструє, наскільки оборотні активи підприємства можуть покрити його термінові борги, з урахуванням їх здатності перетворюватися на грошові кошти у потрібні строки.

$$CPC = FI + F - DC \quad (2.5)$$

де CPC – (current paying capacity) – поточна платоспроможність; FI – (financial investement) - фінансові інвестиції

F – (funds) – грошові кошти;

DC - (debt capital)— залучений капітал;

Чистий оборотний капітал є важливим для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Коли обігові кошти перевищують короткострокові зобов'язання, це свідчить не тільки про здатність підприємства погасити свої поточні борги, але й про наявність фінансових резервів для подальшого розвитку.

$$NWC = CA - CL \quad (2.6)$$

де NWC – (net working capital) – чистий оборотний капітал;

CA – (current assets) – оборотні активи;

CL – (current liabilities) – поточні зобов’язання.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами відображає частку оборотних активів, що фінансуються власним капіталом. Підвищення цього показника свідчить про зростання платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

$$WCar = CE + CF + DI - NA)/CA \quad (2.7)$$

де WCar – (working capital financed by equity to total assets ratio) – коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами;

CE – capital equity – власний капітал;

CF (cash forecast) – забезпечення наступних виплат і платежів;

DI - (deferred income) – доходи майбутніх періодів;

NA - (non-current assets) — необоротні активи;

CA – (current assets) - оборотні активи.

Розрахунок показників ліквідності підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» наведено в таблиці 2.2.

Згідно з розрахунками, наведеними у таблиці 2.2, можна зробити кілька висновків щодо платоспроможності підприємства.

Зниження коефіцієнта поточної ліквідності свідчить про проблеми з платоспроможністю, оскільки оборотних активів недостатньо для покриття поточних зобов’язань. У 2022 році показник наближався до нормативного значення (1,32), однак у наступні роки він знизився, що вказує на потребу у збільшенні запасу коштів. Це негативно позначається на довірі з боку

кредиторів, постачальників та інвесторів, а також веде до зростання вартості позикових коштів і можливих фінансових втрат.

Таблиця 2.2

Динаміка основних показників ліквідності підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

Показники	**Нормативні значення**	**Абсолютні значення (за роками)**			**Абсолютне відхилення**		**Темпи зміни**	
		2022	**2023**	**2024**	**2023-2022**	**2024-2023**	**2023-2022**	**2024-2023**
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2…0,3	0,0006	0,0018	0,0005	0,001	-0,001	2,00	-0,72
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними активами		0,24	-0,39	-1,05	-0,63	-0,66	-2,63	1,67
Коефіцієнт загальної платоспроможності	2,0-2,5	6,17	4,64	2,96	-1,56	-1,7	-0,25	-0,36
Коефіцієнт поточної ліквідності		1,32	0,72	0,49	-0,6	-0,23	-0,45	-0,32
Коефіцієнт поточної платоспроможності		-7872	-9056	-1992	-1184	7064	0,15	-0,78
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5…1,5	1,31	0,72	0,49	-0,59	-0,23	-0,45	-0,32
Чистий оборотний капітал		2218	-5614	-6 566	-7832	-952	-3,53	0,17

Ситуація з коефіцієнтом швидкої ліквідності вказує на зменшення покриття поточних зобов’язань оборотними коштами. У 2022 році ці кошти повністю покривали борг, але в 2024 році вони забезпечують лише 10% заборгованості, що є набагато нижчим за оптимальний рівень (0,5-1,5). Підприємству необхідно збільшити високоліквідні активи та знизити загальний рівень поточних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності виявився значно нижчим за норматив, перебуваючи в межах 0,0005-0,0006 протягом аналізованого

періоду, що свідчить про неспроможність підприємства покрити свої зобов’язання за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів (лише 10% покриття).

Коефіцієнт загальної платоспроможності показує здатність підприємства покрити всі зобов'язання активами. Хоча цей коефіцієнт залишався вище 1, він знизився у 2023 році до 1,5, а в 2024 році – до 1,7, що свідчить про погіршення платоспроможності.

Від’ємне значення поточної платоспроможності протягом 2022-2024 років свідчить про недостатність наявних коштів і високоліквідних активів для погашення боргів у короткостроковій перспективі.

Чистий оборотний капітал також зменшився за цей період: з 2218 тис. грн у 2022 році до -6566 тис. грн у 2024 році. Це свідчить про неспроможність підприємства виконувати поточні зобов'язання і обмежує можливості для розширення діяльності.

Зниження коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами вказує на зменшення рівня забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами для підтримки фінансової стабільності. Показник зменшився з 0,24 у 2022 році до -1,05 у 2024 році, що свідчить про зменшення фінансової незалежності підприємства.

На наступному етапі буде проведено аналіз показників фінансової стійкості та ділової активності підприємства. Зокрема, коефіцієнт автономії вказує на частку власних коштів у загальній сумі фінансування підприємства. Чим вищий цей коефіцієнт, тим більша фінансова стійкість та незалежність підприємства від зовнішнього фінансування і кредиторів.

$$Er = CE/TA \qquad (2.8)$$

де Er - (equity ratio) – коефіцієнт автономії;

CE – (capital employed) - власний капітал;

TA - (assets) — активи підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу відображає частину власних ресурсів, що направляється на фінансування поточної діяльності підприємства, зокрема на оборотні засоби, у порівнянні з тією, що

капіталізується. Цей показник дозволяє оцінити гнучкість фінансування, що сприяє забезпеченню необхідного рівня ліквідності та оперативності в управлінні капіталом.

$$CAER = (CE + DC - NA) \, / CE \quad (2.9)$$

де CAER - (current assets to equity ratio) - коефіцієнт маневреності власного капіталу;

CE – (capital employed) - власний капітал;

DC - (debt capital)— залучений капітал;

NA - (non-current assets)— необоротні активи.

Коефіцієнт фінансової залежності визначає кількість одиниць загальних джерел фінансування, що припадає на одиницю власного капіталу. Зростання цього показника в динаміці вказує на збільшення частки позикових коштів у структурі фінансування підприємства. Максимально допустиме значення коефіцієнта становить 2, що означає високий рівень залежності від зовнішнього фінансування.

$$LR = TA/CE \quad (2.10)$$

де LR – (Leverage ratio) – коефіцієнт фінансової залежності;

TA –(total assets) -активи підприємства; CE – (capital equity) – власний капітал.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості відображає частоту обертання коштів, інвестованих у розрахунки протягом року. Цей показник обчислюється за певною формулою, що дозволяє оцінити ефективність використання коштів, пов'язаних із дебіторською заборгованістю.

$$RT = NI/ART \quad (2.11)$$

де RT – (receivable turnover ratio) – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;

NI – (net income) – чиста виручка;

ART – (average of receivable turnover) – середня величина дебіторської заборгованості

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості відображає зміну обсягу комерційного кредиту, наданого підприємству. Підвищення цього показника свідчить про збільшення темпів погашення заборгованості, тоді як його зниження вказує на зростання обсягів покупок на умовах кредиту.

$$AP = NI/AAP \quad (2.12)$$

де AP – (accounts payable turnover ratio) – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

NI – (net income) – чиста виручка;

AAP - (average of accounts payable) - середня величина кредиторської заборгованості.

Фінансовий цикл – це часовий проміжок між моментом розрахунку з постачальниками за ресурси і надходженням коштів від покупців за реалізовану продукцію. Він відображає швидкість обороту капіталу та ефективність управління дебіторською і кредиторською заборгованістю. Його оптимізація сприяє скороченню потреби у фінансуванні та зміцненню платоспроможності підприємства

$$LT = CC - APT \quad (2.13)$$

де LT – (lead time) – тривалість фінансового циклу;

CC (cash cycle) – тривалість операційного циклу;

APT – **(**accounts payable turnover) - час обороту кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт Бівера є індикатором потенційної загрози банкрутства підприємства, базуючись на зіставленні чистого грошового потоку з фінансовими зобов’язаннями. Значення цього показника, що перевищує 0,2, свідчить про достатній рівень фінансової стабільності. Водночас, якщо протягом тривалого періоду коефіцієнт залишається нижчим за 0,2, це може свідчити про погіршення ліквідності та виникнення дисбалансів у структурі активів і пасивів, що, у свою чергу, вказує на ймовірне послаблення платоспроможності підприємства.

$$Ber = CF/TD \quad (2.14)$$

де Ber – (beaver equity ratio) - коефіцієнт співвідношення позикових

та власних коштів;

CF – (cash flow) – чистий фінансовий потік;

TD – (total debts) – сума всіх зобов’язань підприємства.

Показник концентрації позикового капіталу відображає питому вагу залучених фінансових ресурсів у загальній структурі джерел формування активів підприємства. Його значення вище 0,5 вказує на переважання зобов’язань над власним капіталом, що може свідчити про підвищений фінансовий ризик і залежність від зовнішнього фінансування. Оптимальне співвідношення власного й позикового капіталу забезпечує стабільність балансу та впливає на кредитоспроможність суб’єкта господарювання.

$$Der = DC/B \tag{2.15}$$

де Der – (debt equity ratio) - коефіцієнт концентрації позикового капіталу;

DC – (debt capital) – позиковий капітал;

B – (balance) – валюта балансу.

Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу є узагальненим індикатором фінансової стійкості підприємства, що відображає рівень його автономності. Зниження цього показника у динаміці свідчить про зменшення фінансової залежності від зовнішніх джерел, зокрема кредиторів і інвесторів, та водночас вказує на зміцнення внутрішньої платоспроможності суб’єкта господарювання..

$$LR = DC/CE \tag{2.16}$$

де LR – (leverage ratio) - коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів;

DC – (debt capital) – позиковий капітал;

CE – (capital equity) – власний капітал.

Коефіцієнт оборотності активів характеризує інтенсивність використання сукупного капіталу та свідчить про ефективність управління ресурсами. Він демонструє, скільки разів протягом звітного періоду

здійснюється повний виробничо-комерційний цикл, а також визначає, скільки доходу з реалізації припадає на кожну грошову одиницю активів.

$$CATR = NI/ACA \quad (2.17)$$

де CATR - (current assets turnover ratio) - коефіцієнт оборотності активів;

NI – (net income) – чиста виручка;

ACA - (annual average cost of assets) — середньорічна вартість активів.

Розрахунок показників оцінки фінансової стійкості підприємства наведено в таблиці 2.3.

На основі наданих даних проведено аналіз ключових фінансових показників підприємства за 2022–2024 роки, результати якого представлені в таблиці 2.3.

Коефіцієнт автономії протягом аналізованого періоду залишався стабільним у межах 0,2–0,25, що свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та не відповідає рекомендованим нормативам. Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2022 році становив 1,14, але в наступні роки набув від'ємних значень, що вказує на відсутність власних оборотних коштів і обмежену фінансову гнучкість.

Показник фінансової залежності демонструє позитивну динаміку: зниження з 5,06 у 2022 році до 4,62 у 2024 році свідчить про поступове зменшення залежності від позикових ресурсів. Коефіцієнт оборотності активів знизився з 6,1 до 1,2 за той же період, що вказує на зменшення ефективності використання активів для генерації доходу.

Таблиця 2.3

Динаміка основних показників фінансової стійкості та ділової активності підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

Показники	**Нормативні значення**	**Абсолютні значення (за роками)**			**Абсолютне відхилення**		**Темпи зміни**	
		2022	**2023**	**2024**	**2023-2022**	**2024-2023**	**2023-2022**	**2024-2023**

Коефіцієнт автономії	≥0,5	0,2	0,22	0,25	0,02	0,03	0,10	0,14
Коефіцієнт Бівера	>0,2	0,17	0,19	-0,17	0,02	-0,36	0,12	-1,89
Коефіцієнт забезпечення запасами		45.27	-155.94	-6566	201.21	-6410.06	4,44	41,47
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	< 0,5	0,8	0,78	0,75	-0,02	-0,03	-0,03	-0,04
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,1 збільшення	1,14	-0,99	-1,45	-1,78	-0,47	-2,58	0,43
Коефіцієнт оборотності активів (обороти)	збільшення	6,31	4,82	1,2	-1,49	-3,62	-0,24	-0,75
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороти)	збільшення	24,45	8,02	2,85	-16,43	-5,17	-0,24	-0,67
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (обороти)	збільшення	-6,37	-5,78	-1,43	0,60	4,35	-0,09	-0,75
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів		4,06	3,62	2,94	-0,44	-0,68	-0,11	-0,19
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2	5,06	4,62	3,94	-0,45	-0,68	1,86	-0,45
Тривалість фінансового циклу (днів)		14,56	44,58	124,41	30,02	79,83	2,06	1,79

Коефіцієнт дебіторської заборгованості у 2024 році зменшився на 5,17, що може свідчити про скорочення обсягів наданого товарного кредиту та потенційне зниження обсягів реалізації. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості демонструє незначне зростання, що вказує на прискорення розрахунків з постачальниками.

Значення коефіцієнта Бівера у 2024 році становило -0,17, що є нижчим за критичний рівень і свідчить про кризовий фінансовий стан підприємства. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу перевищував нормативне значення у всіх трьох періодах, проте спостерігається його поступове зниження, що є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів зменшився з 4,06 у 2022 році до 2,94 у 2024 році, що свідчить про зниження фінансової залежності підприємства. Тривалість фінансового циклу зросла з 14,56 днів у 2022 році до 124,41 днів у 2024 році, що вказує на збільшення потреби в оборотному капіталі для фінансування операційної діяльності.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який визначає прибутковість капіталу власників, залежить від структури капіталу підприємства. Зменшення частки власних коштів у загальному обсязі фінансових ресурсів може призводити до зростання цього показника за інших рівних умов.

$$ROE = NI/((CE1 + CE2)/2) \quad (2.18)$$

де ROE – (return on equity) – коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

NI – (net income) – чиста виручка;

CE1 – capital equity – власний капітал на початок періоду;

CE2 – capital equity – власний капітал на кінець періоду.

коефіцієнт рентабельності активів є важливим індикатором, що відображає ефективність управління підприємством, оскільки він визначає, наскільки ефективно використовуються активи для генерування доходу. Цей показник є складовою частиною рентабельності власного капіталу і вказує на рівень дохідності підприємства від використання його активів у виробничих і фінансових процесах.

$$ROA = NI/TA \quad (2.19)$$

де ROA – (return on assets) – рентабельність активів.

NI – (net income) – чиста виручка;

TA -total assets -активи підприємства.

Коефіцієнт рентабельності продажів показує, скільки прибутку припадає на одиницю виручки, враховуючи собівартість, комерційні та управлінські витрати, а також інші операційні витрати, такі як відсотки за кредити та податок на прибуток. Підвищення цього показника вказує на зростання ефективності підприємства в генеруванні прибутку від реалізації продукції.

$$ROS = NI/S \quad (2.20)$$

де ROS – (return on sales) – коефіцієнт рентабельності продаж;

NI – (net income) – чиста виручка;

S – (sales) – продажі.

Коефіцієнт рентабельності діяльності визначається як відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації продукції, робіт або послуг. Цей показник відображає ефективність господарської діяльності підприємства, показуючи здатність генерувати прибуток від основної діяльності .

$$ROEA = NP/NI \quad (2.21)$$

де ROEA – (return on enterprise activity) - коефіцієнт рентабельності діяльності;

NP – (net profit) – чистий прибуток;

NI – (net income) – чиста виручка.

Період окупності власного капіталу є ключовим показником для власників, оскільки він визначає час, необхідний для повернення інвестованого капіталу. Це період, протягом якого чистий прибуток, отриманий від використання власного капіталу, дорівнює його початковій сумі. Показник розраховується як відношення середньорічної суми власного капіталу до чистого прибутку за рік

$$PP = AVCE/NP \quad (2.22)$$

де PP - (payback period of capital equity) - період окупності власного капіталу;

AVCE (average annual value of capital equity) - середньорічна вартість власного капіталу;

NP – (net profit) – чистий прибуток/збиток.

Розрахунок показників, що визначають прибутковість (рентабельність) підприємства наведено в таблиці 2.4.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу зріс на 0,66 у 2023 році, що могло бути зумовлено зростанням прибутку або зменшенням частки власного капіталу. Однак, цей показник потребує порівняння з аналогічними коефіцієнтами інших підприємств для оцінки ефективності капіталу.

Таблиця 2.4

Динаміка основних показників, що визначають рентабельність підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

Показники	**Нормативні значення**	**Абсолютні значення (за роками)**			**Абсолютне відхилення**		**Темпи зміни**	
		2022	**2023**	**2024**	**2023-2022**	**2024-2023**	**2023-2022**	**2024-2023**
Період окупності власного капіталу, рік		1,3	1,02	-4,59	-0,28	-5,61	-0,21	-5,48
Рентабельність власного капіталу, %	>0, збільшення	1,25	1,91	-0,20	0,66	-2,11	52,96	-110,28
Рентабельність діяльності		0,01	0,04	-0,04	0,03	-0,08	3,01	-1,93
Рентабельність оборотних активів,%	>0, збільшення	6,31	4,82	1,2	-1,49	-3,62	-23,61	-75,10
Рентабельність продажів,%	>0,3	1,07	4,28	-4,2	3,21	-8,48	3	-6,6

Рентабельність оборотних активів знизилася з 6,3 % у 2022 році до 1,2 % у 2024 році, що свідчить про зменшення ефективності використання активів підприємства. Рентабельність діяльності також знизилася з 0,04 у 2023 році до -0,04 у 2024 році, що вказує на збитковість господарської діяльності.

Період окупності власного капіталу зменшився з 1,3 у 2023 році до -4,59 у 2024 році, що є негативним сигналом для власників підприємства. В результаті цих змін можна зробити висновок, що фінансовий стан

підприємства погіршується, зокрема, через погану ліквідність та зростаючу залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Порівняння фактичних значень показників із нормативними показує, що деякі з них виходять за допустимі межі, що вказує на нестабільність фінансової стійкості. Зокрема, підприємство має знижені показники рентабельності та ліквідності, що свідчить про неефективне використання ресурсів і потребу в стратегічних змінах для покращення результатів.

Загалом, фінансовий стан підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» можна охарактеризувати як проблемний, з підвищеним ризиком через залежність від позикових і власних ресурсів. У разі погіршення ринкової кон'юнктури підприємство може зіткнутися з проблемами платоспроможності. Оцінка руху грошових коштів підприємства, згідно з даними таблиці 2.5, дозволяє визначити можливості для залучення фінансування та ефективності використання фінансових ресурсів.

Таблиця 2.5

Аналіз руху фінансових потоків підприємства

Вид діяльності	Код рядка	Фактичне значення			Абсолютні відхилення		Темпи зміни відносно попереднього року, %	
		2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Операційна	3195	-9297	-1058	7849	8239	8907,00	-88,62	-841,87
Інвестиційна	3295	9732	-	-7815	-	-	-	-
Фінансова	3395	-438	1089	-62	1527	-1151,00	-348,63	-105,69
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-3	31	-28	34	-59,00	-1133,33	-190,32

Оцінка якості управління підприємством базується на аналізі чистого руху коштів, отриманих від різних видів діяльності. Якщо чистий рух коштів від операційної діяльності має позитивне значення, а від інвестиційної та фінансової діяльності – від'ємне, то управлінська якість оцінюється як «добре». Показник «норма» присвоюється в разі позитивного чистого руху коштів як від операційної, так і від фінансової діяльності, тоді як від інвестиційної діяльності цей показник має бути від'ємним. Критерієм «криза» є ситуація, коли чистий рух коштів від операційної діяльності має від'ємне значення, а від інвестиційної та фінансової діяльності – позитивне.

Згідно з результатами аналізу, представленими в таблиці 2.5, у 2024 році якість управлінських процесів на підприємстві оцінюється як «добре». Це є покращенням порівняно з попередніми роками, 2022 і 2023, коли підприємство демонструвало негативні показники в аналізованих категоріях.

В таблиці 2.6 наведено аналіз «формування чистого прибутку підприємства за три періоди, які аналізується.

Таблиця 2.6

Аналіз формування чистого прибутку підприємства

Період, одиниця виміру	Чистий дохід (виручка) від реалізації	Операційні витрати та доходи	Фінансовий результат від операційної	Інші звичайні доходи та	Фінансовий результат від звичайної діяльності до	Надзвичайні доходи та	Податки на прибуток	Чистий прибуток, збиток (+/-)
			діяльності	витрати	оподаткування	витрати		
2022	100963	(99336)	1627	-549	1078	-	-	1078
2023	86664	(85800)	864	2904	3769	-	-	3711
2024	26424	(26937)	-513	-598	(1111)	-	-	(1111)

Згідно з даними таблиці 2.6, у 2024» [44] році підприємство ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» зазнало збитків, тоді як у 2022 та 2023 роках компанія отримувала прибутки. Сукупний чистий прибуток у 2023 році зріс на 2 622 тис. грн у порівнянні з попереднім роком. Адміністративні витрати у 2024 році знизилися на 442 тис. грн, порівняно з 2023 роком, і склали 931 тис. грн. Витрати на збут зменшилися значно у 2023 році – на 4 612 тис. грн, і становили 6 634 тис. грн, а в 2024 році вони знизились ще на 3 995 тис. грн, досягнувши рівня 2 639 тис. грн. Ці зміни пояснюють зростання фінансового результату від операційної діяльності в 2023 році та його зменшення в 2024 році. Детальніший аналіз витрат на виробництво наведений у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз витрат на виробництво

Показник	Код рядка за формою №2	Фактичне значення			Абсолютні відхилення		Темпи зміни відносно попереднього року, %	
		Період 1	Період 2	Період 3	Період 2-Період 1	Період 3-Період 2	Період 2/ Період 1	Період 3/ Період 2
1	3	4	5	6	7=5-4	8=6-5	9=(5-4)/4*100	10=(6-5)/5*100
Матеріальні витрати	2500	101	125	97	24	-28	23,76	-22,40
Витрати на оплату праці	2505	518	497	180	-21	-317	-4,05	-63,78
Відрахування на соціальні заходи	2510	188	179	65	-9	-114	-4,79	-63,69
Амортизація	2515	225	184	159	-41	-25	-18,22	-13,59
Інші операційні витрати	2520	11503	7032	3063	-4471	-3969	-38,87	-56,44
Разом	2550	12 535	8017	3564	-4518	-4453	-36,04	-55,54

Аналіз таблиці 2.7 показує, що в 2024 році матеріальні витрати знизилися на 28 тис. грн порівняно з 2022 та 2023 роками. Витрати на оплату праці скоротилися на 317 тис. грн, а відрахування на соціальні заходи зменшилися на 114 тис. грн відповідно. Амортизація також знизилася на 25 тис. грн у 2024 році. Інші операційні витрати зменшилися на 4471 тис. грн у 2023 році, а в 2024 році зниження становило 3969 тис. грн. Загальний обсяг витрат у 2024 році знизився на 55,54%, що в абсолютному вираженні становить 4453 тис. грн.

Дані таблиці 2.8 свідчать про погіршення фінансового стану підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» у 2024 році, коли компанія зазнала збитків, а валовий прибуток зменшився на 65,58%.

Таблиця 2.8

Аналіз формування фінансового результату від операційної діяльності

Показник	Фактичне значення			Абсолютні відхилення		Темпи зміни відносно попереднього року, %	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8
				5=3-2	6=4-3	7=(3-2)/2*100	8=(4-3)/3*100
Адміністративні витрати	-1290	-1373	-931	-83	442	6,43	-32,19
Валовий прибуток (збиток)	14163	8881	3057	-5282	-5824	-37,29	-65,58
Витрати на збут	-11246	-6634	-2639	4612	3995	-41,01	-60,22
Інші операційні доходи (витрати)	-	-10	-	-10	10	-	-
Фінансові результати від операційної діяльності	1627	864	-513	-763	-1377	-46,90	-159,38

Фіктивне банкрутство підприємства може бути визнано у разі, коли воно не виконало зобов'язань перед кредиторами та бюджетом у повному обсязі, хоча мала можливість це зробити на момент подання заяви до господарського суду щодо визнання своєї неплатоспроможності. «Для оцінки можливості фіктивного банкрутства було розраховано показник забезпечення зобов'язань активами боржника, шляхом порівняння суми його активів та зобов'язань.

Таблиця 2.9

Показники аналізу для виявлення ознак фіктивного банкрутства

Показник	2022	2023	2024
Коефіцієнт покриття	1,32	0,72	0,49
Рентабельність продукції	-16,32	-11,42	-13,08
Забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами	1,25	1,28	1,34
Фактичний стан фіктивного банкрутства (так/ні)	ні	ні	ні

Таблиця 2.10

Показники для виявлення ознак дій з доведення до банкрутства

Показник та його нормативне значення	2022	2023	2024
Забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами	1,25	1,28	1,34
Забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами	1,17	0,70	0,47
Розмір чистих активів	1940,00	5651,00	4540,00
Майно (у розпорядженні. підприємства, тис.грн.)	605	11798	11639
Фактичний стан доведення до банкрутства (так/ні)	ні	ні	ні

Відповідні розрахунки, представлені в таблицях 2.9 та 2.10»[44] , передбачають включення до складу поточних зобов'язань: основної суми боргу, відсотків, штрафів, пені та неустойки, якщо вони є. Якщо результати розрахунків показують, що співвідношення активів і зобов'язань боржника перевищує одиницю за умов нульової або позитивної рентабельності, це є ознакою фіктивного банкрутства на підприємстві.

Розрахунки, представлені в таблицях 2.9 та 2.10, свідчать про відсутність тенденції до зменшення показників, що дозволяє зробити висновок про відсутність ознак дій, спрямованих на доведення ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» до банкрутства.

2.3 Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві

Правові основи організації та ведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової звітності в Україні визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [47]. Згідно з цим нормативно-правовим актом, державне регулювання фінансової звітності та бухгалтерського обліку в Україні спрямоване на створення єдиних принципів ведення обліку та підготовки фінансової звітності, що є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання. Закон також передбачає можливість для підприємств, які ведуть спрощений облік доходів і витрат та не зареєстровані

платниками податку на додану вартість, здійснювати узагальнення інформації в облікових реєстрах без використання подвійного запису. Це стосується зокрема малого підприємництва.

Згідно з наказом про облікову політику підприємства, що розроблений відповідно до Закону України від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [47], з урахуванням його змін та доповнень, а також положень бухгалтерського обліку, ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» використовує такі принципи:

застосування журнально-ордерної системи обліку;

інформація з журналів-ордерів, інших облікових регістрів та додаткових довідок відображається у Головній книзі підприємства (оборотному балансі), що є основою для складання фінансового балансу; для забезпечення достовірності облікових даних та фінансової звітності проводиться інвентаризація активів і зобов'язань підприємства один раз на рік відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів і розрахунків, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р. № 69 (зі змінами і доповненнями). Для проведення інвентаризації створюється інвентаризаційна комісія, про що підписується наказ керівництвом підприємства; для здійснення інвентаризації та прийняття рішень за її результатами

формується постійно діюча інвентаризаційна комісія; встановлено кордон

істотності для складання фінансової звітності, який

становить 50 грн; основним засобом визнається актив, термін корисного використання якого перевищує рік, а його вартість на 1 січня 2021 року не менша 2500 грн, з 1 вересня 2024 року – 6000 грн; до малоцінних необоротних матеріальних активів відносяться активи, які не є основними засобами (відповідно до класифікації, зазначеної в П(С)БО 7 «Основні засоби»), вартість яких не перевищує 2500 грн на 1 січня 2021 року і 6000 грн з 1 вересня 2024 року; для нарахування амортизації основних засобів, малоцінних необоротних активів та нематеріальних активів методи амортизації, строк їх корисного

використання та ліквідаційну вартість визначаються та затверджуються наказом підприємства після введення активу в експлуатацію. Амортизація нараховується на підставі таких методів:

Для необоротних матеріальних активів — прямолінійний і виробничий методи;

Для малоцінних необоротних активів і бібліотечних фондів — нарахування 100%-ої амортизації в першому місяці використання об'єкта; Для нематеріальних активів — прямолінійний метод амортизації; резерв сумнівних боргів визначається на основі класифікації
дебіторської заборгованості за термінами непогашення.

Для цілей податкового обліку застосовується альтернативний підхід до ведення бухгалтерського обліку, передбачений змінами, внесеними до П(С)БО наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження змін до деяких положень (стандартів) бухгалтерського обліку» від 18.03.2020 року № 372. Згідно з цими змінами, здійснюється кілька специфічних коригувань у методології обліку, а саме:

первісна вартість основних засобів повинна збільшуватися на суму витрат, що виникають у процесі поліпшення або ремонту об'єкта, відповідно до порядку, встановленого податковим законодавством; первісна вартість основного засобу коригується на суму індексації, яка проводиться згідно з вимогами податкового законодавства, що має відображення в бухгалтерському обліку; нарахування амортизації здійснюється з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, визначених податковим законодавством; у разі придбання одного об'єкта основних засобів, що складається з окремих частин, кожна з яких має різний строк корисного використання (експлуатації), кожну частину слід визнати в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Облікова політика підприємства затверджується спеціальним наказом, який регулює всі питання ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Формування цієї політики здійснюється головним бухгалтером, а керівник підприємства несе відповідальність за її зміст. Зміни до наказу про облікову

політику можуть вноситися лише в тих випадках, коли це передбачено законодавчими вимогами або виникають інші обставини, визначені додатками до облікової політики.

Організація фінансового та податкового обліку на підприємстві здійснюється у відповідності до Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку.

До складу квартальної фінансової звітності підприємства входять основні форми, що включають: баланс підприємства (форма №1) та звіт про фінансові результати (форма №2). Річний фінансовий звіт підприємства подається на основі таких типових форм, як звіт про рух грошових коштів (форма №3) та звіт про власний капітал (форма №4), а також додатково містить примітки, що пояснюють дані звітів. Водночас, до складу річного бухгалтерського звіту обов'язково включаються пояснювальна записка та аудиторський висновок, якщо фінансова звітність відповідно до вимог законодавства підлягає аудиту.

Фінансова звітність підприємства надається до таких органів: органам державної влади, до сфери управління яких належить підприємство (наприклад, рай- та облдержадміністрації, податкова інспекція тощо); трудовому колективу за його вимогою; власнику або засновнику відповідно до установчих документів; органам державної статистики, а також органам, що контролюють використання бюджетних асигнувань з державного бюджету; органам Державного казначейства.

Датою подання фінансової звітності вважається день фактичної передачі документів за належністю, а в разі надсилання поштою — дата отримання звітності адресатом, яка зазначена на штемпелі підприємства зв'язку, що обслуговує отримувача.

Таблиця 2.11

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку фінансових результатів

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит

1	2	3	4
791 “Результат операційної діяльності”			
1.	Віднесено на результат операційної діяльності:		
	- загально-виробничі витрати (нерозподілену частину)	791	91
	- адміністративні витрати	791	92
	- витрати на збут	791	93
	- інші витрати операційної діяльності	791	94
	- доходи від реалізації	70	791
	- інший операційний дохід	71	791
792 “Результат фінансових операцій”			
2.	Віднесено на результат фінансових операцій:		
	- фінансові витрати	792	95
	- втрати від участі в капіталі	792	96
	- дохід від участі в капіталі	72	792
	- інші фінансові доходи	73	792
793 “Результат іншої діяльності”			
3.	Віднесено на результат іншої звичайної діяльності:		
	- інші витрати	793	97
	- інші доходи	74	793
Визначення прибутку підприємства			
4.	Відображено податок на прибуток, який підлягає сплаті до бюджету	79	98
5.	Визначено:		
	- нерозподілений прибуток	79	441
	- непокритий збиток	442	79

Строки подання фінансової звітності в межах зазначених термінів

Квартальна фінансова звітність подається підприємствами органам не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна — не пізніше 20 лютого наступного за звітним року. Якщо дата подання звітності випадає на неробочий день, термін подання переноситься на перший після вихідного робочий день. встановлюються Міністерством фінансів або іншим органом виконавчої влади, до сфери управління якого належить підприємство. Форми

фінансової звітності заповнюються в тисячах гривень з одним десятичним знаком та підписуються керівником і головним бухгалтером. У формах звітності повинні бути вказані всі показники, а в разі їх відсутності ставиться прочерк.

Аудит фінансового стану підприємства є важливою складовою управління фінансами, зокрема контролю за використанням фінансових ресурсів у різних підрозділах економіки держави. Він включає в себе перевірку фінансових та господарських операцій на предмет їх відповідності законодавчим вимогам, економічної доцільності та ефективності досягнення кінцевих результатів діяльності [48]. Це дозволяє виявляти недоліки, що можуть негативно впливати на функціонування підприємства, а також здійснювати профілактичну роботу щодо усунення умов, які сприяють неефективному використанню ресурсів.

Аудит, окрім контролю, виконує важливу інформаційну функцію, надаючи підприємству необхідну інформацію для виявлення можливостей для підвищення ефективності його діяльності та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Окрім виявлення проблем, аудит може також виявити позитивні аспекти діяльності підприємства, які можуть бути перенесені на інші організації, тим самим виконуючи мобілізуючу функцію.

Фінансовий стан підприємства відображає результат його фінансової діяльності, що включає в себе рух коштів, їх планування та контроль за використанням. Він оцінюється через розмір та розподіл фінансових ресурсів, а також джерела їх надходження. Від нього значною мірою залежить успішність виробничої діяльності підприємства, зокрема збільшення обсягів виробництва, зниження собівартості, зменшення непродуктивних витрат, забезпеченість необхідними матеріалами, кадрами, обладнанням, а також впровадження нових технологій і підвищення трудової дисципліни [48].

Рівень фінансових ресурсів, наявних у підприємства, прямо залежить від виконання планів у таких сферах, як матеріально-технічне забезпечення, виробництво, реалізація та отримання прибутку. Водночас, відсутність грошових засобів може призвести до перебоїв у постачанні або виробництві.

Таким чином, аналіз фінансового стану підприємства передбачає попередню оцінку виробничої діяльності, собівартості продукції та отриманого прибутку.

Для оцінки фінансового стану підприємства використовуються методи аналізу показників платоспроможності, прибутковості, фінансової незалежності та стійкості, що базуються на звітних даних на початок і кінець звітного періоду. Платоспроможність визначається як здатність підприємства виконувати свої поточні фінансові зобов'язання. Це означає, що сума поточних активів (запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти) має бути не меншою за зобов'язання перед постачальниками, банками та іншими кредиторами.

Аудит здійснюється шляхом порівняння обсягів поточних активів та платіжних зобов'язань, при цьому важливим показником є рівень ліквідності, що характеризує здатність оборотних коштів підприємства перетворюватися на грошові засоби, необхідні для покриття зобов'язань [48]. Якщо платіжні зобов'язання перевищують доступні платіжні засоби, це може свідчити про напруженість фінансового стану підприємства. У свою чергу, рівень ліквідності дозволяє оцінити, наскільки підприємство готове до виконання своїх зобов'язань без затримок або додаткових фінансових труднощів.

Можливість своєчасного погашення короткострокових зобов’язань підприємства оцінюється через співвідношення легкореалізованих активів (грошових коштів та дебіторської заборгованості) до короткострокових зобов’язань, що дає змогу виявити рівень ліквідності [48]. Аналіз структури джерел фінансування, зокрема питомої ваги власного капіталу та залучених позикових коштів, дозволяє зробити висновки щодо розширення або скорочення масштабів діяльності підприємства.

Перевірка забезпеченості власними оборотними коштами здійснюється на основі даних активу та пасиву балансу на початок і кінець звітного періоду. Аудитор має встановити, чи достатньо власних коштів для покриття нормативних запасів матеріалів і збереження оборотного капіталу. Основними чинниками зменшення власних оборотних коштів є накопичені збитки

попередніх періодів і поточного року, а також низька прибутковість через спад виробництва та платоспроможного попиту [48].

Оптимальну структуру фінансових ресурсів вважають такою, коли основні засоби фінансуються за рахунок власного капіталу, а оборотні активи — за рахунок банківського кредиту, проте за умови, що відсоткова ставка за позиками не перевищує середній рівень прибутковості з 1 грн. оборотних активів. Використання оборотного капіталу характеризується показниками обігу, тривалості одного обороту та коефіцієнтом завантаження коштів у кругообігу. Коефіцієнт обігу визначає кількість циклів обігу капіталу за звітний період, а тривалість одного обороту — кількість днів, необхідних для його повного циклу [48]. Прискорення обігу оборотних коштів сприяє економії ресурсів і підвищенню фінансової стійкості, тоді як збільшення запасів та затримка реалізації гальмують ці процеси. Порівняння вищезазначених показників на початок року та в розрізі кварталів виявляє зростання коефіцієнта завантаження коштів у обороті, що визначає необхідність детального вивчення причин уповільнення обігу, зокрема стану запасів матеріалів, обсягів незавершеного виробництва, готової продукції та дебіторської заборгованості.

При аудиторській перевірці фінансового стану особливу увагу приділяють аналізу зобов’язань за довгостроковими та короткостроковими банківськими позиками, зокрема пролонгованими й простроченими кредитами, оцінюючи рівень відсоткових ставок, цільове призначення залучених коштів та вартість заставного майна (табл. 2.16; рис. 2.7) [48]. Дотримання розрахунково-платіжної дисципліни вивчається з метою виявлення джерел низької платоспроможності: ключовим є аналіз строків розрахунків із покупцями, стану дебіторської заборгованості та поточних грошових надходжень. Для цього до акту включаються аналітичні таблиці за строками виникнення кредиторської і дебіторської заборгованостей, а в подальшому досліджують причини порушень (відвантаження продукції покупцям із наявною заборгованістю, претензії щодо якості, умов виконання договорів).

До нецільового використання оборотних коштів відносять витрати на штрафні санкції за відсутності коштів у нерозподіленому прибутку.

Узагальнення результатів аудиту покликане виявити причини незадовільного фінансового стану, зокрема вилучення оборотних коштів із обігу та їх іммобілізацію — витрати, не забезпечені цільовим фінансуванням або спеціальними фондами [48]. Недостачу власних оборотних коштів визначають шляхом зіставлення їх фактичного обсягу з нормативом та величиною іммобілізації на початок і кінець звітного періоду.

Таким чином, аудит фінансового стану опирається на розрахунковоаналітичні прийоми економічного аналізу й методи документальної перевірки операцій з оборотними коштами для встановлення конкретних причин порушень та відповідальних осіб. Незалежно від форми власності, фінансова дисципліна підприємства є критичною для своєчасного виконання зобов’язань перед бюджетом. Завершальним етапом аудиту є спільна з керівниками розробка рекомендацій щодо усунення недоліків та покращення платіжної дисципліни.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Розробка теоретичних положень з організації системи фінансового контролінгу на підприємстві

Існують різні підходи до інтеграції функції фінансового контролінгу в організаційну структуру, головним чином відмінні за рівнем підпорядкування — безпосередньо директору або фінансовому директору. З огляду на специфіку завдань і відповідальності, відділ контролінгу доцільно розміщувати в межах фінансово-економічних служб під керівництвом фінансового директора, що підкреслює його роль у формуванні фінансової стратегії та управлінні ресурсами. У європейській практиці керівник фінансово-економічного підрозділу часто поєднує обов’язки бухгалтера, фінансиста та контролера, що забезпечує єдність підходів до обліку, калькулювання та контролю [35].

Система фінансового контролінгу повинна виконувати такі функціональні групи: регулювання інформаційних потоків; координацію процесів планування; участь у розробці фінансової стратегії та складанні звітності з аналізом відхилень (річних, квартальних, місячних); постійний моніторинг ризиків з розробкою заходів їх нейтралізації; оперативне реагування на нові можливості; надання консультативної підтримки керівництву; проведення внутрішнього аудиту; нормування витрат і розробку коригувальних рекомендацій на підставі відхилень від нормативів; аналіз тенденцій розвитку підприємства [36]. Ці функції організовано через підсистеми аналітичну, діагностичну, координаційну, консультаційнометодичну, контролю та інформаційного забезпечення (табл. 3.1) [43].

Основною метою фінансового контролінгу є забезпечення орієнтації управлінських процесів на максимізацію прибутку та вартості власного капіталу за умов мінімізації ризиків із збереженням ліквідності та

платоспроможності. На основі аналізу вищезазначених підсистем виділяють два перші етапи організації контролінгу: спочатку визначають об’єкт контролю, а потім встановлюють його види і сферу застосування із заданою періодичністю — стратегічного, поточного та оперативного контролінгу.

Таблиця 3.1

Компоненти системи фінансового контролінгу та їх характеристика

Система фінансового контролінгу			
Підсистеми	**Функції**	**Завдання**	**Інструменти/ методи**
Раннього менеджменту,	Аналітична, діагностична та реагування	Впровадження (підвищення ефективності функціонування) системи інтегральні моделі своєчасне виявлення кризових процесів на підприємстві	Контролінг ризиків, моделі оцінки кредитних ризиків, попередження ризик-прогнозування банкрутства, оперативний план ліквідності
			Ковзне прогнозування;,
Планування	Координаційна, консультаційно-методична	Методичне забезпечення збалансованих показників; розробка концепції, формулювання стратегічних цілей управління та плану	система інтегрованого планування, СВОТ-аналіз; інструменти біхевіористичного контролінгу (система мотивації та санації вимірювання результативності)
	Нагляду	Контроль	Аналіз відхилень; виконання моніторинг ключових та планових показників,
Моніторингу контролю, контролю	контролю, консультаційно-	експертна та інформаційна підтримка управлінських	показникі в результативності (KPI); та моніторинг вартості;

інформаційна (модулів)	рішень	щодо	реалізації	вартісно-орієнтована окремих заходів
				діагностика
		Зниження інформаційних ризиків капіталодавців; інформування зовнішніх		Моніторинг
Комунікації	Інформаційне забезпечення	користувачів щодо сильних сторін та переваг		інформації, інвестор
		підприємства; покращення іміджу та підвищення довіри до компанії		

На третьому етапі формування системи фінансового контролінгу здійснюється відбір ключових кількісних показників, які найбільш точно відображають критичні аспекти діяльності підприємства, та їх ранжування за пріоритетністю відповідно до ієрархії завдань і можливостей інтеграції в загальну систему управління (табл. 3.2; рис. 3.2) [43]. Визначення пріоритетів передбачає оцінку впливу кожного показника на загальні фінансові результати та здатність до агрегації у вищі рівні показників, що забезпечує узгодженість даних і оперативне прийняття рішень.

На четвертому етапі розробляється система безперервного моніторингу, яка є ядром контролінгу та повинна забезпечувати своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів від запланованих. Побудова такого моніторингу передбачає кілька послідовних кроків. Спочатку формується первинна інформаційна база, що включає об’єктивні дані фінансового та управлінського обліку за кожним видом контролінгу (наприклад, за групами витрат, доходів і руху грошових коштів). Далі на її основі формуються аналітичні показники, які порівнюють досягнуті значення з нормативними стандартами контролю. Наступним кроком є визначення структури контрольних звітів; для підвищення ефективності всі форми звітності стандартизуються та уніфікуються. Відповідно до обраного циклу аналізу встановлюються періоди звітності (тижневий або декадний, місячний,

квартальний), що дозволяє оперативно відстежувати динаміку ключових показників.

П’ята фаза моніторингу полягає у класифікації відхилень: позитивні, «допустимі» негативні й «критичні» негативні, на основі величини відсотка відхилення від цільових величин. При виявленні відхилень аудитор визначає їхні основні причини на рівні підприємства в цілому та окремих відповідальних підрозділів (центрів відповідальності), зосереджуючись на тих показниках, де виникли «критичні» розбіжності з плановими нормами і бюджетами.

На основі результатів моніторингу формуються управлінські рішення за трьома варіантами реагування. Перший — відсутність додаткових заходів, допускається у разі, коли негативні відхилення суттєво менші за «критичний» поріг. Другий — усунення відхилень, що передбачає пошук внутрішніх резервів, включаючи впровадження жорсткіших режимів економії за принципом «відсікання надлишкового» та активне використання фінансових резервів. Третій — коригування системи планових та нормативних показників, яке застосовується, якщо нівелювання причин відхилень є неможливим або економічно недоцільним; у цьому разі переглядаються стратегічні цілі, поточні плани чи бюджети, а за потреби розглядається припинення окремих операцій чи функціональних підрозділів.

3.2 Удосконалення методичного підходу до формування системи показників діагностики фінансового стану підприємства в контексті запровадження фінансового контролінгу

Для забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно впорядкувати ключові показники його діяльності на оперативному рівні, що дає змогу своєчасно виявляти вузькі місця, які гальмують досягнення стратегічних цілей. У зв’язку з цим розроблено систему діагностичних індикаторів, що об’єднує десять груп коефіцієнтів, кожна з яких відображає ефективність виконання окремих функцій: структуру капіталу та фінансову

стійкість; ліквідність і платоспроможність; стан основних засобів; ділову активність через оборотність оборотних активів; використання трудових ресурсів; рентабельність; ефективність застосування фінансових ресурсів; автономію фінансування; ризикованість операцій; а також майновий стан підприємства [49–51].

Вибір зазначених блоків ґрунтується на огляді наукових досліджень Тараруєва Ю.О., Шаповала В.М. і Саприкіної Л.М., які підкреслюють універсальність цих показників у діагностиці фінансового стану суб'єктів господарювання [49–51]. Комплексний аналіз вказаної групи індикаторів дозволяє оцінити як короткострокові фінансові ризики, так і довгострокові тенденції, що забезпечує збалансоване управління капіталом та ліквідністю.

За результатами аналізу таблиці 3.2 найбільш поширеними в практиці фінансового аналізу виявилися показники структури капіталу, на другому місці за значимістю опинилися коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, третій щабель посіла оборотність оборотних активів, а на четвертому — рентабельність (табл. 3.2). На основі цих висновків побудовано адаптований набір базових показників у таблиці 3.3 та схематичне відображення їх ієрархії на рисунку 3.1, що дає змогу проводити більш точне й оперативне оцінювання фінансово-економічного стану підприємства.

Таким чином, запропонована система, що поєднує класифікацію за функціональними групами та ранжування за ступенем важливості, сприяє комплексній діагностиці та своєчасному коригуванню фінансової політики підприємства, що є запорукою стабільного розвитку та мінімізації ризиків у сучасних ринкових умовах [49–51].

Таблиця 3.2

Аналіз основних блоків фінансово-економічних показників, що найбільш поширені у наукових дослідженнях

Автор		Блоки показників									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	І.В. Ковальчук, А.І. Вергун [53]	+	+		+		+		+	+	+
2	І.В. Кривов'язюк [60]	+	+	+	+		+		+		
3	Л.М. Саприкіна, К.І. Шипіл [51]	+	+		+		+	+			

4	Л.С. Туркоман [59]	+	+		+				+		
5	Н.М. Євдокимова, А.В. Кірієнко [55]	+	+		+						
6	О.В. Рибак [62]	+	+	+	+	+	+				
7	О.О. Гетьман, В.М. Шаповал [50]	+	+								
8	Р.В. Фещур, В.Ю. Самуляк [58]	+	+		+	+		+			
9	С.С. Черниш [57]	+	+								
10	Т.А. Городня [54]	+	+		+						
11	Т.О. Загорна [56]	+	+		+		+				
12	Т.П. Спасова [52]	+	+		+		+				
13	Ю.О. Тараруєв [49]	+	+		+		+				
14	Я.О. Попович [61]	+	+								
Усього		**14**	**14**	**2**	**11**	**2**	**7**	**2**	**3**	**1**	**1**

Коефіцієнт покриття (CCR) відображає здатність підприємства фінансувати свої короткострокові зобов’язання за рахунок оборотних активів. Він обчислюється як співвідношення суми оборотних активів до поточних зобов’язань і дозволяє отримати загальне уявлення про ліквідність активів. Високе значення CCR свідчить про достатність ресурсів для виконання зобов’язань без залучення зовнішніх джерел фінансування, тоді як низький показник сигналізує про потенційну нестачу коштів і загрозу платоспроможності [63].

Коефіцієнт швидкої ліквідності (QLR) визначає, яку частину поточних зобов’язань підприємство може погасити негайно, використовуючи тільки найбільш ліквідні оборотні активи — грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції та дебіторську заборгованість. Розрахунок QLR передбачає виключення з переліку оборотних активів запасів та інших менш ліквідних статей, що робить цей індикатор чутливим до миттєвих платіжних можливостей. Значення QLR вище нормативного рівня (часто прийнятого як 1,0–1,2) свідчить про високу оперативну платоспроможність, тоді як менші значення можуть свідчити про затримки в розрахунках із кредиторами та необхідність удосконалення політики управління дебіторською заборгованістю [63].

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (LRO) демонструє, яку частину короткострокових зобов'язань підприємство здатне погасити негайно, використовуючи лише наявні грошові кошти та їх еквіваленти. Він є найстрогішим показником ліквідності, оскільки не враховує дебіторську заборгованість або інші активи, що потребують часу для перетворення в готівку. LRO значно нижчий за CCR або QLR сигналізує про потенційний дефіцит ліквідності в екстремальних ситуаціях, коли необхідне миттєве покриття зобов'язань [63].

Коефіцієнт загальної платоспроможності (SR) розраховується як співвідношення сукупних активів до загальної суми зобов'язань і відображає здатність підприємства одночасно покривати коротко- та довгострокові фінансові зобов'язання за рахунок усіх наявних ресурсів. Значення SR вище одиниці свідчить про те, що активи перевищують зобов'язання, і в разі реалізації всіх активів підприємство могло б повністю погасити кредиторську заборгованість, тоді як значення нижче одиниці вказує на потенційний дефіцит платіжних засобів та загрозу неплатоспроможності 63].

Таблиця 3.3

Систематизація ключових показників аналізу фінансовоекономічного стану підприємства в контексті запровадження фінансового контролінгу

Назва показника	Автори														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	∑
1. Показники фінансової стійкості															
ER	+						+		+	+		+		+	**6**
FSC					+				+	+		+			**4**
WCAR								+	+				+	+	**4**
CAER		+			+		+	+	+			+	+	+	**8**
LR		+			+		+				+		+	+	**6**
2. Показники ліквідності та платоспроможності															
CCR		+		+				+	+		+	+	+	+	**8**
QLR		+			+	+	+	+		+				+	**7**

LRO		+		+	+	+	+	+	+			+	+	+	**10**
SR				+		+	+		+			+	+	+	**7**
MCA		+						+							**2**
3. Показники ділової активності (оборотності оборотних активів)															
CATR				+			+	+	+	+	+				**6**
MWC														+	**1**
CAT												+		+	**2**
ITR								+						+	**2**
RT					+		+	+		+		+		+	**6**
APTR					+			+		+		+		+	**5**
RCT							+	+		+				+	**4**
4. Показники прибутковості (рентабельності)															
ROS				+									+	+	**3**
OM											+		+	+	**3**
ROE	+			+		+					+		+	+	**6**
RODC														+	**1**
ROA	+										+			+	**3**

Джерело: » [44]

Коефіцієнт маневреності власного капіталу (CAER) демонструє частку власних коштів, вкладених в оборотні активи, відносно загального обсягу власного капіталу. Він обчислюється як відношення власних оборотних коштів до середньорічного власного капіталу й дає змогу оцінити гнучкість фінансування операційної діяльності: високий рівень CAER свідчить про достатній обсяг власних ресурсів для підтримки щоденних операцій без залучення зовнішніх джерел, тоді як низький — про обмежені можливості самофінансування і потребу в додатковому капіталі [63].

Коефіцієнт фінансової залежності (LR) характеризує структуру капіталу підприємства, показуючи, скільки одиниць загальних джерел фінансування доводиться на одиницю власного капіталу. Обчислюється він як відношення суми зобов’язань і власного капіталу до власного капіталу. Зростання LR свідчить про збільшення питомої ваги позикових ресурсів і, відповідно,

підвищення фінансового ризику, тоді як зниження цього показника відображає оздоровлення капітальної структури та зменшення залежності від зовнішніх джерел [63]. Таким чином, системний аналіз цих коефіцієнтів надає цілісну картину платоспроможності, маневреності та автономності фінансування, що є ключовими аспектами управління фінансовою стійкістю підприємства.

Коефіцієнт автономії (ER) визначається як відношення власного капіталу до сумарної вартості майна підприємства та відображає питому вагу ресурсів, вкладених власниками, у загальній структурі фінансування. Нормативно прийняте значення ER на рівні 0,5 означає, що власні джерела покривають щонайменше половину активів, що гарантує можливість повного погашення зобов'язань у разі реалізації майна, сформованого за рахунок власного капіталу [63].

Коефіцієнт оборотності активів (CATR) розраховується як відношення чистого обсягу реалізованої продукції до середньорічної вартості всіх активів і показує, скільки разів протягом звітного періоду відбувається повний цикл вкладення й повернення капіталу. Високі значення CATR свідчать про ефективне управління ресурсами та високу інтенсивність їх використання для отримання прибутку [63].

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (RT) визначає швидкість повернення коштів від покупців і обчислюється як відношення виручки до середньої дебіторської заборгованості. Він демонструє, наскільки оперативно підприємство конвертує реалізовану продукцію в грошові кошти, що є критично важливим для підтримки ліквідності [63].

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (APTR) є відношенням собівартості реалізованої продукції до середньої кредиторської заборгованості й відображає тривалість використання позикових коштів постачальників. Оптимальні значення APTR свідчать про баланс між термінами розрахунків та збереженням довіри партнерів [63].

-

Рис. 3.1 Узагальнена система базових показників для аналізу фінансово-економічного стану підприємства в контексті запровадження фінансового контролінгу.

Рентабельність власного капіталу (ROE) обчислюється як відношення чистого прибутку до середньорічного власного капіталу й характеризує, який прибуток приносить кожна гривня власних інвестицій. Максимізація ROE є пріоритетною метою управління, оскільки забезпечує зростання вартості капіталу власників.

Рентабельність оборотних активів (ROA) вказує на ефективність використання оборотного капіталу, визначаючись як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості оборотних активів. Високий ROA свідчить про раціональне використання коштів у поточних операціях.

Рентабельність продажів (ROS) розраховується як співвідношення операційного прибутку до виручки та показує, яку частку виручки після покриття собівартості й операційних витрат підприємство залишає як прибуток. ROS є індикатором конкурентоспроможності цінової політики та ефективності виробничих процесів [63].

Узагальнення цих коефіцієнтів формує вихідну базу для побудови системи фінансового контролінгу, оскільки вибір показників має відповідати стратегічним цілям та специфіці діяльності підприємства. Застосування збалансованої системи показників забезпечує комплексний аналіз фінансовоекономічного стану, підвищує прозорість організаційних процесів, сприяє виявленню кризових тенденцій на ранніх стадіях і підтримує прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації капіталовкладень та ліквідності для забезпечення стабільного розвитку суб'єкта господарювання.

Таблиця 3.4

Прогнозні показники фінансово-економічного стану підприємства ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ»

Показник	Нормативне значення	2024	Прогнозне значення	Абсолютне відхилення	Зміна за рік, %
APTR (обороти)	збільшення	-1,43	4,3	5,73	-4,01
CAER	> 0,1 збільшення	-1,45	1	2,45	-1,64
CATR	збільшення	1,2	2,66	1,46	1,22
ER	≥0,5	0,25	0,48	0,23	0,92
LR	< 2	3,94	2,07	-1,87	-0,47
LRO	0,2…0,3	0,0005	1,38	1,37	2759,00
QLR	1,5…2,5	0,49	1,75	1,26	2,57
ROA	>0, збільшення	1,2	2,47	1,27	1,03
ROE	>0, збільшення	-0,2	0,22	0,44	-2,00
ROS	>0,3	-0,04	0,03	0,07	-1,71
RT (обороти)	збільшення	2,85	10,86	8,01	2,81
SR	2,0-2,5	2,96	80,26	77,3	26,11

Аналіз даних із таблиці 3.4 свідчить про суттєве наближення прогнозних значень ключових фінансових індикаторів до встановлених нормативів, що свідчить про поліпшення фінансового стану ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ». Насамперед, підвищення показників рентабельності продажів (ROS), власного капіталу (ROE) та оборотних активів (ROA) відображає загальне підвищення прибутковості виробничої діяльності та здатності підприємства ефективно перетворювати вкладені ресурси на

прибуток [63]. Зокрема, зростання ROA на 1,27 одиниці демонструє, що кожна гривня, вкладена в оборотні активи, тепер генерує значно більший обсяг чистого доходу, а підвищення CATR на 1,46 вказує, що за аналізований період одна одиниця активів приносить 2,66 грн виручки, що є високоінформативним показником інтенсивності використання капіталу [63].

Коефіцієнт автономії (ER), збільшений на 0,23 пункту, свідчить про зростання питомої ваги власних джерел у формуванні активів підприємства, що забезпечує більшу незалежність від зовнішніх запозичень та зміцнює структуру капіталу. Одночасне зниження коефіцієнта фінансової залежності (LR) на 1,87 означає, що частка позикового капіталу в загальній фінансовій основі зменшилася, що знижує фінансові ризики і підвищує стійкість до коливань зовнішнього ринку [63].

Покращення показників обігу дебіторської (RT) та кредиторської заборгованості (APTR) на 8,01 та 5,73 відповідно вказує на активізацію роботи з дебіторами й ефективне управління розрахунками з постачальниками. Збільшений RT свідчить про швидше перетворення дебіторської заборгованості на грошові кошти, а зростання APTR відображає здатність підприємства своєчасно та у повному обсязі повертати залучені кошти, що істотно підвищує довіру партнерів і зменшує потребу в додатковому фінансуванні [63].

Таким чином, системне покращення всіх основних фінансових коефіцієнтів у прогнозованому періоді є доказом ефективності запроваджених заходів управління капіталом і ліквідністю, а також підтверджує обґрунтованість прогнозних моделей, реалізованих на підприємстві. Це, у свою чергу, створює передумови для подальшого оптимального розвитку та мінімізації фінансових ризиків.

ВИСНОВОК

Фінансовий контролінг виступає інтегрованою підсистемою управління підприємством, яка об’єднує процеси збору, обробки, підготовки та аналітичного опрацювання інформації, спрямовані на забезпечення довгострокової стабільності та ефективного розвитку бізнесу. На основі аналізу визначень у працях провідних науковців сформульовано узагальнене поняття фінансового контролінгу як саморегулюючої системи фінансово-економічних інструментів і методів, що охоплює планування, контроль, облік, аналіз, інформаційне забезпечення, координацію та внутрішній консалтинг з метою реалізації цільових фінансових завдань і місії суб’єкта господарювання

У першому розділі даної роботи розкрито основні принципи, функції та обліковано-аналітичне забезпечення цієї системи, узагальнено ключові концепції контролінгу та проаналізовано підходи до побудови систем показників для їх впровадження на підприємствах.

У другому розділі здійснено детальний аналіз організації бухгалтерського обліку та фінансово-економічної діяльності ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ», що спеціалізується на постачанні електричної енергії за нерегульованим тарифом. За даними таблиць 2.2–2.10 спостерігаються негативні тенденції у 2022–2024 рр.: зниження оборотності активів, матеріальних запасів, фондовіддачі, а також рентабельності діяльності та власного капіталу, що у 2024 р. призвело до збитку 1 111 тис. грн. Аналіз структурних і динамічних змін за балансовими даними виявив мінливість загального капіталу — із 26 111 тис. грн у 2023 р. до 17 908 тис. грн у 2024 р. — та скорочення оборотних активів на 8 044 тис. грн, що свідчить про погіршення грошових потоків і потребу в зовнішньому фінансуванні. Одночасне зниження поточних зобов’язань на 6 229 тис. грн супроводжувалося зменшенням дебіторської заборгованості, що призвело до відволікання коштів з обороту.

Структурний аналіз активів балансу показав, що питома вага оборотних активів зменшилася з 94,73 % у 2022 р. до 25,10 % у 2024 р. за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, тоді як частка необоротних активів

зросла до 74,90 %, що свідчить про інвестиційні закупівлі (табл. 2.4). У пасиві підприємства фіксуються незначні коливання: зокрема, власний капітал скоротився на 3,71 % у 2024 р. порівняно з 2023 р., що зумовлено накопиченням збитків і зменшенням нерозподіленого прибутку. З огляду на виявлені дисбаланси, запровадження системи фінансового контролінгу з використанням сформованих у роботі систем показників та моніторингових процедур є необхідним заходом для відновлення ліквідності, стабілізації капіталу та забезпечення сталого розвитку підприємства.

За результатами розрахунків основних показників фінансового стану підприємства встановлено, що його ліквідні кошти знаходяться на критично низькому рівні, що посилює залежність від зовнішніх джерел фінансування та породжує загрози безперебійності операційної діяльності. Коефіцієнти абсолютної (LRO = 0,0005) та швидкої ліквідності (QLR = 0,49) протягом аналізованого періоду залишалися нижчими за нормативні межі [LRO ≥ 0,2; QLR ≥ 1,0], за винятком QLR у 2022–2023 роках, коли він коливався в межах 1,31–0,79 [63].Показники рентабельності демонструють виразну тенденцію до спаду: рентабельність оборотних активів знизилася з 6,3 % у 2022 році до 1,2 % у 2024 році, що свідчить про зменшення ефективності використання капіталу. Коефіцієнт рентабельності діяльності зростав протягом 2022–2023 рр. (0,04), проте у 2024 році впав до -0,04, що підтверджує збитковість господарських операцій (. Період окупності власного капіталу скоротився з 1,3 року у 2023 до 4,59 року у 2024, що є неприпустимим і свідчить про істотне погіршення добробуту власників [63].

У третьому розділі запропоновано концепцію побудови системи фінансового контролінгу на базі узагальнених фінансово-економічних показників. До ключових груп коефіцієнтів, рекомендованих для комплексної діагностики фінансового стану, віднесено: автономії капіталу, маневреності власного капіталу, фінансової залежності, оборотності активів, оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, абсолютної ліквідності, покриття короткострокових зобов’язань, швидкої ліквідності, загальної

платоспроможності, а також рентабельності власного капіталу, продажів і оборотних активів [43; 63].

Результати розрахунку прогнозних фінансових індикаторів свідчать про їхнє істотне наближення до нормативних значень, що свідчить про поліпшення фінансового стану ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ». Зокрема, підвищення рентабельності продажів (ROS), власного капіталу (ROE) та оборотних активів (ROA) є надзвичайно позитивним ефектом, оскільки ці показники безпосередньо відображають вартісну ефективність виробничої діяльності. Значне зростання ROA на 1,27 одиниці демонструє підвищену результативність управління активами та відповідає збільшенню попиту на продукцію підприємства [63]. Одночасно збільшення коефіцієнта оборотності активів (CATR) на 1,46 вказує, що кожна гривня активів приносить 2,66 грн виручки, що є індикатором високої інтенсивності їх використання. Позитивну динаміку також відзначено для коефіцієнта автономії (ER), який зріс на 0,23 пункту, що свідчить про зменшення залежності від зовнішніх запозичень, а зниження коефіцієнта фінансової залежності (LR) на 1,87 відображає зменшення питомої ваги позикового капіталу в структурі фінансування [63].

Запровадження системи фінансового контролінгу в діяльність ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» забезпечить комплексну підтримку стратегічного й оперативного управління, зокрема в частині вибору оптимальних напрямів розвитку, моніторингу виконання фінансових планів та виявлення вразливих ділянок діяльності з метою оперативного прийняття коригувальних рішень. Крім того, інтеграція механізмів контролінгу сприятиме глибокому аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, що дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємства й закріпити його фінансову стійкість у довгостроковій перспективі [43; 63].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах. Київ : ЦП «Компринт», 2013. 338 с..

2. Басанцов І. В. Впровадження системи державного фінансового контролінгу на стратегічних підприємствах України. Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. 2011. № 4. С. 35-41.

3. Гребешкова О. М., Кизенко О. О. Стратегічний контролінг в системі управління підприємством. Проблеми економіки та управління: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Випуск № 683. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. С. 205—209.

4. Григорів О.О. Теоретичні засади запровадження контролінгу у вищих навчальних закладах. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: Науковий збірник. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2009. Вип. V. Т.2. С. 326-332.

5. Мелих О. В. Роль сучасних автоматизованих методів фінансового контролінгу у підвищенні конкурентоспроможності підприємств. Вісн. Нац. унту "Львів. політехніка". 2009. № 657. С. 271-277.

6. Сафаров О.І. Практика контролінгу: що перешкоджає успіху його здійснення? Актуальні проблеми економіки. 2008. № 4. С. 27–31.

7. Партин Г.О. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.6. С.199-202

8. Бланк І.О. Фінансова стратегія підприємства. К.: Київ. нац. торг.екон. ун-т, 2009. 147 с.

9. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

10. Khan, D., & Hungenberg, H. Cost-oriented controlling concepts. 2005. 800 p.

11. Kaplan R., Norton D. Alignment: Using the Balanced Scorecard to Create Corporate Synergie. Harvard Business Review Press, 2006. 320 p.

12. Kaplan R., Norton D. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Harvard Business Review Press, 1996. 336 p.

13. Островська О. А. Інноваційний ресурс контролінгу в антикризовому управлінні фінансами підприємств. Фінанси України. 2023. № 3. С. 100-113.

14. Карцева В. В. Фінансовий контролінг в системі споживчої кооперації. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2013. 290 с.

15. Scherm E., Pietsch G. Controlling: Theorien und Konzeptionen. Vahlen, 2004. 944 p.

16. Пустовіт Л.Є. Контролінг як функція управління конкурентоспроможністю підприємства. URL : http://www.nbuv.gov.ua. (дата звернення: 10.12.2024)

17. Пушкар М. С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2004. 370 с.

18. Лігоненко Л.О. Економіка торговельного підприємства: методика розв'язання практичних завдань навч. посіб. К. : Київ. нац. торг.екон. ун-т, 2019. 456 с.

19. Вержбицький О. А. Контролінгова структура підприємства. Вісник соціально-екон. досліджень. Вип. 38. 2010. С. 228–232.

20. Тюріна Н. М. Антикризове управління. Київ : Центр учб. літ., 2019. 448 с.

21. Паранчук С. В. Тенденції фінансування оборотного капіталу в економіці регіонів України. Регіональна економіка. 2013. № 4. С. 141-149.

22. Küpper H.U. Systeme der Kosten und Erlösrechnung – 8., überarb. Aufl. München: Vahlen, 2003. 650 s.

23. Reichmann T. Grundlagen einer systemgestuetzten Controlling – Konzeption mir Kennzahlen. Zeitschrift fuer Betribswirtschaft. 1985. № 9. S. 887 – 898.

24. Serfling K. Cotrolling., 2 Aufl.- Stuttgart; Berlin; Koln: Kohlhammer, 1992. 179 S.

25. Hahn D. Hat sich das Konzept des Controllers in Unternehmungen der deutschen Industrie bewaehrt? // Betribswirtschaftliche Forschung und Praxis.

26. Horvath P. Controlling. – München: Vahlen, 1994. – 143 s.

http://www.lingvo.ua/uk/Search/ukuk?searchMode=Interpretations&fromSlovnyk=1. – Назва з екрана.

27. Weber J. Einfuhrung in das Controlling / J. Weber. – 4., durchgesehene u. erganzte Aufl. – Stutt. : Schaffer-Poeschel, 1995. – XVIII, 441 S. – (Sammlung Poeschel; 133.

28. H.Koontz and H.Weihrich, Management, New York, McGraw-Hill Company, 1988, p.40.

29. Hahn D. Hat sich das Konzept des Controllers in Unternehmungen der deutschen Industrie bewaehrt? Betribswirtschaftliche Forschung und Praxis. 1978. № 2. S. 101 – 128.

30. Kupper H. U., Weber J., Zund & Zund Verstandis und Selbstverstandis das Controlling. Thesen zur Konsenbildung in Zeitschrift fur Betribswirtschaft, 1990. 293 s.

31. Weber, J, and Kosmider, A. Controlling-Entwicklung in der

Bundesrepublik Deutschland im Spiegel von Stellenanzeigen, Zeitschrift für Betriebswirtschaft-Ergänzungsheft: Controlling. Selbstverständnis – Instrumente – Perspektiven, 1991. P. 17–35.

32. Becker, W. The demand for higher education. In S. Hoenack & E. Collins (Eds.), The economics of American universities. 1990. P. 155–188.

33. Dyckhoff, H, Gehring H. Trim Loss and Inventory Planning in a Small Textile Firm; in: Fandel, G., Dyckhoff H. Reese.J (eds.): Essays on Production Theory and Planning, Berlin et al., chapter 11. 1988. P. 181-190.

34. Scherm E., Pietsch G. Controlling: Theorien und Konzeptionen. Vahlen, 2004. 944 p.

35. Радзівіло І. В., Сіліна І. В. Концептуальні засади фінансового контролінгу на підприємстві. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4518 (дата звернення: 02.01.2025).

36. Пташенко Л. О. Фінансовий контролінг: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 344 с

37. Юрчишена Л.В. Навчальний посібник «Фінансовий менеджмент» (для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання). Вінниця: ВФЕУ. 2021. 203 с.

38. Букреєва Д. С. Комплексна система показників ефективності контроллінгу. Ефективна економіка. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=3787 (дата звернення: 10.01.2025).

39. Терещенко О. О. Системи показників у концепції фінансового контролінгу у сфері бізнесу. Фінанси України. 2013. № 11. С. 66-83.

40. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text (дата звернення: 13.01.2025).

41. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text (дата звернення: 16.01.2025).

42. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 456 с.

43. Савчук Д. Г. Інноваційні інструменти антикризового фінансового контролінгу на підприємстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 9. С. 177–181.

44. ТОВ "ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ" - Основна інформація. Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/41375408 (дата звернення: 27.01.2025).

45. Сороченко А. Названі найзбитковіші компанії України. Uteka. URL: https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-nazvany-samyeubytochnye-kompanii-ukrainy (дата звернення: 30.01.2025).

46. Манойленко О.В., Сиром’ятникова О.В. Методичні вказівки до курсової роботи з дисципліни “Фінансовий аналіз”для студентів напряму підготовки 6.030509 спеціальності 7.03050901, 8.03050901 «Облік і аудит» денної форми навчання. Харків: НТУ“ХПІ”, 2022. 45 с.

47. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99614#Text (дата звернення: 03.02.2025).

48. Вітвицька Н. С. Контроль і ревізія. Київ: Знання, 2009. 263 с.

49. Тараруєв Ю. О. Економічна діагностика. Харків, ХНАМГ. 2012. 93 с.

50. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 307 с.

51. Саприкіна Л. М. Діагностика фінансового стану підприємства як основа забезпечення його економічної безпеки. Ефективна економіка. 2012. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1577 (дата звернення:
05.02.2025).

52. Спасова, Т.П. Діагностика фінансової стійкості підприємств торгівлі. Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. 2009. № 5. С.21–25.

53. Ковальчук Т. М. Діагностичний аналіз фінансового стану: теорія та методологія. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 5(1). С. 129-134.

54. Городня Т. А. Аналіз фінансового стану та вдосконалення контролю за фінансовими показниками. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20 (1). С. 183-187.

55. Євдокимов Н.М. Економічна діагностика. Київ: КНЕУ, 2003. 110 с.

56. Загорна Т.О. Економічна діагностика: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

57. Черниш С.С. Економічний аналіз. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 312 с.

58. Фещур Р. В., Самуляк В. Ю. Групи показників (індикаторів) оцінювання рівня розвитку підприємств. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. 416 с.

59. Туркоман Л.С. Роль і місце економічної діагностики в системі оцінки стану суб'єктів господарювання. Економіка : наук. праці. 2015. Вип. 96. С. 87-91.

60. Дикань В.Л. Економічна діагностика: Підручник. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 284 с.

61. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 365 с.

62. Рибак О. В. Особливості формування механізму контролінгу на машинобудівних підприємствах. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2014. Вип. 25. С. 395-401.

63. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» за 2023 рік

Зареєстровано за №: 9003469740
Прийнято
Дата реєстрації: 22.02.2024 15:22:19

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"

Фінансова звітність малого підприємництва

			КОДИ		
Підприємство		Дата (рік, місяць, число)	2024	01	1
ТОВ "ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ"		за ЄДРПОУ	41375408		
Територія	ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК	за КАТОТТГ	UA260401900100457 61		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля іншими машинами й устаткованням	за КВЕД	46.69		
Середня кількість працівників, осіб	7				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	76018 Івано-Франківська обл., місто Івано-Франківськ, ВУЛИЦЯ ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ, будинок 227, корпус А		0342793900		

1. Баланс на 31.12.2023 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби:	1010	-	**5 073.8**
первісна вартість	1011	-	**6 212.8**
знос	1012	(-)	(**1 139.0**)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	-	**5 073.8**
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	**98.5**	**51.8**
у тому числі готова продукція	1103	**98.5**	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	**645.3**	**2 420.5**
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	**4 656.5**	**100.5**
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	**1195**	**5 400.3**	**2 572.8**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-

Баланс	**1300**	**5 400.3**	**7 646.6**
Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	**1.0**	**1.0**
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	**3 468.7**
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	**1 367.3**	**820.1**
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	**1 368.3**	**4 289.8**
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	**253.3**
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	**3 731.9**	**2 563.9**
розрахунками з бюджетом	1620	**300.1**	**508.6**
у тому числі з податку на прибуток	1621	**300.1**	**99.7**
розрахунками зі страхування	1625	-	**31.0**
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	**1695**	**4 032.0**	**3 356.8**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	**5 400.3**	**7 646.6**

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	**110 173.0**	**83 079.2**
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	**110 173.0**	**83 079.2**
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(**109 172.9**)	(**81 411.8**)
Інші операційні витрати	2180	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	**2285**	(**109 172.9**)	(**81 411.8**)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	**1 000.1**	**1 667.4**
Податок на прибуток	2300	(**180.0**)	(**300.1**)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	**2350**	**820.1**	**1 367.3**

Керівник _____ **ЯКУБОВСЬКИЙ Геннадій ЮРІЙОВИЧ**
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Фінансова звітність ТОВ «ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ» за 2024 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

			КОДИ		
Підприємство		Дата (рік, місяць, число)	2025	01	1
ТОВ "ПВП НАСОСЕНЕРГОПРОМ"		за ЄДРПОУ	41375408		
Територія	ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, НАДВІРНЯНСЬКИЙ РАЙОН, М. НАДВІРНА	за КАТОТТГ	UA2612007001001004 1		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля іншими машинами й устаткованням	за КВЕД	46.69		
Середня кількість працівників, осіб	7				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	78405 Україна, Івано-Франківська область, Надвірнянський, Надвірна, Добровольців, 18		0342793900		

1. Баланс на 31.12.2024 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби:	1010	**5 073.8**	**3 831.2**
первісна вартість	1011	**6 212.8**	**6 212.8**
знос	1012	(**1 139.0**)	(**2 381.6**)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**5 073.8**	**3 831.2**
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	**51.8**	**125.4**
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	**2 420.5**	**326.0**
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	**100.5**	**11 054.4**
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	**1195**	**2 572.8**	**11 505.8**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**7 646.6**	**15 337.0**

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	**1.0**	**1.0**
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	**3 468.7**	**4 274.6**
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	**820.1**	**8 874.9**
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	**4 289.8**	**13 150.5**
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	**253.3**	**86.7**
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	**2 563.9**	**1 046.3**
розрахунками з бюджетом	1620	**508.6**	**1 040.5**
у тому числі з податку на прибуток	1621	**99.7**	**1 028.0**
розрахунками зі страхування	1625	**31.0**	**13.0**
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	**1695**	**3 356.8**	**2 186.5**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	**7 646.6**	**15 337.0**

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2024 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	**164 237.7**	**110 173.0**
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	**164 237.7**	**110 173.0**
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(**155 748.7**)	(**109 172.9**)
Інші операційні витрати	2180	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	**2285**	(**155 748.7**)	(**109 172.9**)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	**8 489.0**	**1 000.1**
Податок на прибуток	2300	(**1 528.0**)	(**180.0**)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	**2350**	**6 961.0**	**820.1**

Керівник _____ **ЯКУБОВСЬКИЙ Геннадій ЮРІЙОВИЧ**
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад